

EMN

European Migration Network
Európska migračná sieť

SLOVAKIA
SLOVENSKO

Obete obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ: zisťovanie, identifikácia a ochrana – príspevok SR

Štúdia EMN – dotazníková forma
január 2022

Financované
Európskou úniou

EMN
European Migration Network
Európska migračná sieť

Štúdiá bola spracovaná ako súčasť činností Európskej migračnej siete (European Migration Network – EMN), ktorá poskytuje aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na podporu tvorby politik EÚ a jej členských štátov. Činnosť EMN financuje Európska únia (EÚ) a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (MV SR).

Aktivity EMN sú zamerané na témy súvisiace s migráciou štátnych príslušníkov tretích krajín. Realizujú sa prostredníctvom národných kontaktných bodov v členských štátoch EÚ, v Gruzínsku, Moldavsku a Nórsku v koordinácii s Európskou komisiou (EK), konkrétne Generálnym riaditeľstvom EK pre migráciu a vnútorné záležitosti.

Túto štúdiu zostavila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Bratislava, ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v Slovenskej republike (SR). Národný kontaktný bod EMN v SR tvorí Ministerstvo vnútra SR (Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, migračný úrad, odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí kancelárie ministra vnútra SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (Odbor medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí), Štatistický úrad SR (Sekcia sociálnych štatistík a demografie) a IOM.

Táto štúdiá – v dotazníkovej forme bola vypracovaná s finančnou podporou Európskej únie. Názory uvedené v štúdiu nemožno pokladať za oficiálne stanovisko Európskej únie. Rovnako nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky alebo IOM.

Spracoval: Lukáš Turiak

Otázky špecifikácie štúdie sú neoficiálnym prekladom z anglického jazyka.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) – Úrad v SR
Adresa: Grösslingová 35, 811 09 Bratislava
E-mail: ncpslovakia@iom.int
Tel.: +421 2 52 62 33 35
Web: www.emn.sk, www.ec.europa.eu/emn

Predslov

Cieľom štúdie je preskúmať vnútroštátne postupy zisťovania, identifikácie a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ. Štúdia nadväzuje aktualizáciou na publikáciu EMN z roku 2013: Identifikácia obetí obchodovania s ľuďmi v procese medzinárodnej ochrany a nútených návratov.¹ Cieľovou skupinou, na ktorú sa štúdia vzťahuje, sú štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú žiadateľmi o azyl, neregulárni migranti (ktorým nebolo vydané administratívne vyhostenie) alebo cudzinci s platným povolením na pobyt.

Metodologický prístup vypracovania štúdie – príspevku Slovenskej republiky (SR) – je založený predovšetkým na sekundárnych zdrojoch, najmä legislatívnych a informačných dokumentoch súvisiacich s danou problematikou. Významným zdrojom informácií a štatistík boli podklady poskytnuté Informačným centrom na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality, Úradom hraničnej a cudzineckej polície P PZ (ÚHCP P PZ), migračným úradom MV SR. Cenným zdrojom informácií boli odpovede na dotazníkové/emailové otázky zainteresovaných štátnych, ako aj neštátnych orgánov alebo inštitúcií na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, konkrétne: Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVaR SR), Národného inšpektorátu práce a Odbor prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR.

Dôležitým základom pri vypracovávaní štúdie bol aj Národný referenčný mechanizmus² a Situačné správy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi za roky 2017 až 2020.³

Na základe dotazníkovej formy štúdií z členských krajín EÚ a Nórska vypracováva EK súhrnnú správu so zhrnutím hlavných zistení z členských štátov. Dotazníková forma štúdie za SR ako aj súhrnná správa sú dostupné na webovej stránke slovenského Národného kontaktného bodu EMN www.emn.sk.

¹ Dostupné na: <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/141-identifikacia-obeti-obchodovania-s-ludmi-v-procese-medzinarodnej-ochrany-a-nutenych-navratov.html>

² Dostupné na: https://www.minv.sk/?referencny_mechanizmus

³ Dostupné na: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

Zoznam skratiek

CDR – Centrum pre deti a rodiny

ČŠ – členský štát Európskej únie

EK – Európska komisia

EMN – Európska migračná sieť

EÚ – Európska únia

IC MV SR – Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky

IOM – Medzinárodná organizácie pre migráciu

JIT – spoločné vyšetrovacie tímy (Joint Investigation Teams)

MBS – maloletí bez sprievodu

MIC IOM – Migračné informačné centrum IOM

MPSVaR – Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej Republiky

MÚ MV SR – Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky

MVO – mimovládna organizácia

NIP – Národný inšpektorát práce

NJBPNM – Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii

NRM – Národný referenčný mechanizmus

OČTK – orgány činné v trestnom konaní

OPK KMV SR – odbor prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR

OSĽ – obchodovani s ľuďmi

program – Program podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi

PZ – policajný zbor

SKCH – Slovenská katolícka charita

SPODaSK - Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

SR – Slovenská republika

ÚHCP P PZ – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru

Z.z. – zbierka zákonov

Zhrnutie

Štúdia Európskej migračnej siete (EMN) „Obete obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ: zisťovanie, identifikácia a ochrana“ (Third-Country National Victims of Trafficking in Human Beings: Detection, Identification and Protection) bola vybratá na vypracovanie Riadiacim výborom EMN v rámci pracovného programu na rok 2021. Štúdia je za každý členský štát EÚ vypracovaná na základe spoločnej špecifikácie – otázok uvedených v ďalšej časti textu. Z národných štúdií Európska komisia vypracuje spoločnú súhrnnú správu s hlavnými zisteniami z členských štátov EÚ a Nórska.

Štúdia v tejto dotazníkovej podobe je rozdelená do piatich kapitol.

Úvodná časť poskytuje prehľad vývoja politik a legislatívy v Slovenskej republike (ďalej len „SR“) v oblasti zisťovania⁴, identifikácie a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ za referenčné obdobie 2015 - 2020⁵, ako aj profil obetí tohto trestného činu. V uvedenom období boli vypracované 2 koncepčné dokumenty - národné programy boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorých úlohou je zavedenie koordinovaného systému v rámci SR s cieľom znižovať trestnú činnosť obchodovania s ľuďmi. Súčasťou národných programov boli aj akčné plány, ktoré obsahujú široké spektrum úloh a činností určených pre viaceré subjekty vrátane termínov ich plnenia. Od roku 2017 sa každoročne vypracováva aj situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, v ktorej sa sumarizujú a hodnotia aktuálne trendy a aktivity v oblasti obchodovania s ľuďmi v SR v súlade s povinnosťami národných spravodajcov alebo obdobného mechanizmu pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Za predchádzajúce roky sledovaného obdobia (2015, 2016) boli zverejňované vyhodnotenia Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi (ďalej len „program“). V roku 2020 bol aktualizovaný aj dokument: „Národný referenčný mechanizmus“, ktorý uvádza postup pri identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi - dospelých osôb a detí, ako aj špecifiká tohto postupu pri cudzincoch. V legislatíve nastali zmeny predovšetkým v prístupe k zdravotnej starostlivosti. Novelou zákona č. 580/2004 Z.z. o zdravotnom poistení⁶ sa zvýšila dostupnosť služieb zdravotnej starostlivosti pre obeť zaradené do programu, ktorých prístup k zdravotnej starostlivosti bol dovtedy v prípade, ak mali dlhy na verejnom zdravotnom poistení, limitovaný. Novelou toho istého zákona v roku 2020 získali prístup ku komplexnému zdravotnému poisteniu aj cudzí štátni príslušníci s udeleným tolerovaným pobytom, ktorí boli identifikovaní ako obeť obchodovania s ľuďmi a zaradení do programu. V oblasti ochrany obetí obchodovania s ľuďmi došlo v roku 2020 k novelizácii Trestného zákona a Trestného poriadku, podľa ktorých sa rozšírila zásada beztrestnosti obetí obchodovania s ľuďmi.

V období rokov 2015 - 2020 bol identifikovaný počet obetí obchodovania s ľuďmi - štátnych príslušníkov tretích krajín na Slovensku nízky. Z uvedeného dôvodu neuvádzame údaje o presnom počte obetí a ich štátnej príslušnosti. Išlo predovšetkým o prípady pracovného a sexuálneho vykorisťovania, ako aj nútené sobáše. Vykorisťované boli aj ženské a aj mužské obeť obchodovania s ľuďmi.

Prvá kapitola štúdie sa venuje detekcii obetí obchodovania s ľuďmi spomedzi štátnych príslušníkov tretích krajín, konkrétne rôznym mechanizmom a nástrojom, ktoré napomáhajú odhaľovaniu trestného činu obchodovania s ľuďmi a samoidentifikácii obetí. Súčasťou tejto kapitoly je i zoznam subjektov, ktoré môžu odhaľovať obeť obchodovania s ľuďmi v SR. V zásade je ale možné konštatovať, že napriek tomu, že sa využívajú rôzne mechanizmy a prostriedky na zisťovanie potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi, v SR sa nedarí identifikovať väčší počet obetí obchodovania s ľuďmi spomedzi štátnych príslušníkov tretích krajín.

Druhá kapitola sumarizuje jednotlivé postupy identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi v SR. Základným dokumentom pre identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi je Národný referenčný mechanizmus (ďalej len „NRM“), ktorý definuje základný rámec postupov identifikácie obetí. Konkrétne kroky v procese identifikácie, ako i subjekty spôsobilé danú obeť identifikovať, precizuje nariadenie Ministerstva vnútra SR č. 161/2020. Jednotliví zainteresovaní aktéri prichádzajúci do kontaktu so štátnymi príslušníkmi tretích krajín sú pravidelne školení v tejto oblasti. Z pohľadu identifikácie štátnych príslušníkov tretích krajín je nutné povedať, že aj z dôvodu nízkej miery zisťovania má SR veľmi málo skúseností s identifikáciou týchto osôb. Výzvou zostáva identifikácia obetí z radov príslušníkov tretích krajín. Je potrebné skúmať, či s nízkym počtom takýchto obetí súvisí nedostatočná implementácia postupov identifikácie (a detekcie) obetí obchodovania s ľuďmi, a teda, či zlyhávajú aktéri, ktorí môžu takéto obeť identifikovať, alebo je nesprávne nastavený systém ochranných opatrení a pomoci pre takéto obeť.

V tretej kapitole sa štúdia zaoberá ochranou štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi a súborom služieb pomoci, na ktoré majú obeť nárok v závislosti od ich migračného

⁴ V texte štúdie sú slová detekcia a zisťovanie používané ako synonymá.

⁵ Niektoré údaje odkazujú aj na rok 2021, v ktorom sa predmetná štúdia vypracováva.

⁶ Novela zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

statusu. Ústredným mechanizmom pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi je program, ktorý je upravený v nariadení Ministerstva vnútra SR č.161/2020. Na základe individuálne zhodnotených potrieb obeť sú poskytované služby z programu. Prístup k obetiam je individuálny a založený na princípoch ochrany ľudských práv, slobôd a ľudskej dôstojnosti. V súvislosti s dodržovaním záväzkov vyplývajúcich z tzv. Istanbulskeho dohovoru (čl. 60 a 61), SR nimi nie je viazaná, nakoľko predmetný Dohovor doposiaľ neratifikovala. Napriek tomu SR uplatňuje vo vzťahu k obetiam nediskriminačný prístup, ktorý je ukotvený v národnej legislatíve i medzinárodných právne záväzných dokumentoch. V SR chýba prax s udeľovaním tolerovaných pobytov obetiam obchodovania s ľuďmi. Za sledované obdobie nebol udelený žiadnemu štátnemu príslušníkovi tretej krajiny tolerovaný pobyt pre obeť obchodovania s ľuďmi, nakoľko ani jedna identifikovaná obeť obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín nemala v čase identifikácie a poskytovania pomoci nelegálny pobytový status. Z toho vyplýva výzva spojená s nedostatkom skúseností pri riešení takýchto prípadov.

Štvrtá kapitola štúdie opisuje spoluprácu na medzinárodnej úrovni, pokiaľ ide o zisťovanie, identifikáciu a ochranu obetí obchodovania s ľuďmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín. Vzhľadom na skutočnosť, že počet takýchto osôb je v SR dlhodobo minimálny, je i spolupráca s krajinami mimo EÚ v tejto oblasti nízka. Napriek tomu má SR zabezpečený kooperačný mechanizmus týkajúci sa ochrany predpokladaných obetí obchodovania s ľuďmi. V rámci EÚ sú prínosom spoločné vyšetrovacie tímy, ktoré vzhľadom na rýchlejšie procesy dosahujú želateľné výsledky vyšetrovania.

Záverečná piata kapitola štúdie popisuje kľúčové výzvy a osvedčené postupy v súvislosti s detekciou, identifikáciou a ochranou obetí obchodovania s ľuďmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, a to s ohľadom na pandémiu COVID-19. Primárnou výzvou zostáva nízky počet identifikovaných obetí. Je možné predpokladať, že reálny počet obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín je vyšší. Dôvodom nízkeho počtu odhalených obetí môže byť tranzitný charakter krajiny, ako aj nedôvera štátnych príslušníkov tretích krajín voči štátnym orgánom v krajine.⁷ Za osvedčenú prax možno považovať riešenie akútnych problémov, ktoré sa v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi vyskytujú, v úzkej skupine zainteresovaných strán, čo napomáha ich rýchlejšiemu a hlavne adresnejšiemu riešeniu. Pozitívne je vnímaná i snaha zabezpečiť priamy kontakt obeť s mimovládnu organizáciou, čo zlepšuje nielen dôveru v systém pomoci z pohľadu obeť, ale sa tým napomáha i lepšie objasniť samotná trestná činnosť. Jedným z významných negatívnych dopadov pandémie COVID-19 na obeť obchodovania s ľuďmi bol ich obmedzený prístup k pomoci a službám. V oblasti poskytovania pomoci a služieb sme sa najčastejšie stretávali so zložitejším a časovo náročnejším zabezpečením asistovaných dobrovoľných návratov. Pandémia zásadným spôsobom zmenila aj modus operandi páchatel'ov, avšak mieru tejto zmeny zatiaľ nie je možné vyhodnotiť.

Úvod - Situácia na národnej úrovni v oblasti zisťovania, identifikácie a ochrany (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín (2015-2020)

O1. Prosím opíšte hlavný vývoj politik a diskusií v období (2015-2020) v oblasti zisťovania, identifikácie a ochrany (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín (napr. parlamentné diskusie, reformy v oblasti politik, navrhnutá/prijatá legislatíva, mediálne výstupy, informačné kampane, príslušné publikácie).

Počas predmetného obdobia došlo k aktualizácii viacerých legislatívnych i nelegislatívnych predpisov súvisiacich s problematikou obchodovania s ľuďmi. Hlavná činnosť sa opiera o 2 vypracované koncepčné dokumenty, tzv. národné programy boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktoré reagovali a reagujú na aktuálne výzvy a trendy v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Ich úlohou je zavedenie koordinovaného systému v rámci SR s cieľom znižovať trestnú činnosť obchodovania s ľuďmi, t. j. zúženie priestoru pre páchanie tohto trestného činu, čo v sebe zahŕňa orientáciu ako na páchatel'a, tak i na potenciálne obeť. Súčasťou národných programov sú i akčné plány, ktoré obsahujú široké spektrum úloh a činností určených pre viaceré subjekty vrátane termínov ich plnenia. Okrem toho Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Ministerstva vnútra SR (ďalej len „IC MV SR“) v rámci svojich činností a plnenia úloh národného spravodajcu pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi každoročne vypracováva situačnú správu pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, v ktorej sumarizuje a hodnotí aktuálne trendy a aktivity v oblasti obchodovania s ľuďmi v SR vždy za predošlý kalendárny rok. V rámci legislatívnych pravidiel bolo medzi rokmi 2015 až 2020 schválených viacero zmien. V tejto súvislosti je potrebné uviesť,

⁷ Blažek, M., Andrášová, S., Paulenová N.: Skúsenosti migrantov a migrantiek na Slovensku s násilím, IOM Bratislava, 2013. Dostupné na: https://www.iom.sk/sk/publikacie/integracia-migrantov.html?download=158:mic/iom_vyskum-skusenosti-migrantov-s-nasilim_2013.pdf

že uvedené koncepčné dokumenty a akčné plány sa týkajú všetkých obetí obchodovania s ľuďmi, vrátane štátnych príslušníkov tretích krajín.

Rok 2018 bol prelomový z pohľadu poskytovania zdravotnej starostlivosti obetiam obchodovania s ľuďmi zaradeným do programu. Za účelom zlepšenia stavu poskytovania a dostupnosti služieb zdravotnej starostlivosti pre obeť zaradené do programu (nielen štátni príslušníci tretích krajín) bola koncom roka 2018 schválená novela zákona č. 580/2004 Z.z. o zdravotnom poistení.⁸ Uvedená zmena zákona skvalitnila prístup k zdravotnej starostlivosti pre obeť zaradené do programu, ktorý bol dovtedy limitovaný v prípade, ak mali dlhy na verejnom zdravotnom poistení. Od uvedenej zmeny boli vytvorené podmienky pre bezproblémové poskytovanie komplexnej zdravotnej starostlivosti z verejného zdravotného poistenia pre všetky obeť obchodovania s ľuďmi zaradené do programu (vrátane štátnych príslušníkov tretích krajín).

Ďalšou zmenou v oblasti ochrany obetí obchodovania s ľuďmi bola novelizácia Trestného zákona v roku 2020, podľa ktorej sa rozšírila zásada beztrestnosti obetí obchodovania s ľuďmi, a to v prípade ak bol trestný čin spáchaný z donútenia.⁹ Súčasne bol novelizovaný i Trestný poriadok¹⁰, vďaka čomu môžu prokurátori zastaviť trestné stíhanie, ak ide o skutok, ktorý spáchala osoba z donútenia v priamej súvislosti s tým, že bol na nej spáchaný trestný čin obchodovania s ľuďmi.¹¹ Dovtedy mohli prokurátori využívať túto možnosť len pre skutky, ktoré boli prečinmi.

Z aplikačnej praxe identifikovania obetí obchodovania s ľuďmi medzi štátnymi príslušníkmi tretích krajín vyplynula potreba novelizovať niektoré právne predpisy, nakoľko sa ukázalo, že cudzí štátni príslušníci s udeleným tolerovaným pobytom, identifikovaní ako obeť obchodovania s ľuďmi, by nemali zabezpečený prístup ku komplexnej zdravotnej starostlivosti. Z toho dôvodu IC MV SR v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva SR iniciovalo v roku 2020 novelu zákona č. 580/2004 Z.z. o zdravotnom poistení¹², ktorou sa mení a dopĺňa predmetný zákon v časti týkajúcej sa prenesenia pôsobnosti vo veci úhrady zdravotnej starostlivosti pre cudzinca s poskytnutou doplnkovou ochranou a cudzinca s tolerovaným pobytom, ktorý bol zaradený do programu¹³. Touto novelizáciou bol vyriešený nárok na úhradu komplexnej zdravotnej starostlivosti cudzích štátnych príslušníkov s udeleným tolerovaným pobytom ako obetí obchodovania s ľuďmi zaradených do programu, a to až do okamihu ich vyradenia z programu.

V priebehu roku 2020 prešiel rozsiahlou zmenou aj interný predpis Ministerstva vnútra SR upravujúci zabezpečenie programu, pričom s účinnosťou od 1. januára 2021 platí nariadenie Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi. Nariadenie upravuje vnútroštátne postupy pre identifikáciu potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi (aj z radov štátnych príslušníkov tretích krajín). Zmeny v novom internom predpise vyplývali z potrieb aplikačnej praxe, sprehľadňujú poskytovanie pomoci a podpory obetiam obchodovania s ľuďmi, zavádzajú postup útvarov Ministerstva vnútra SR pri identifikácii obeť pre jej zaradením do programu spolu s identifikačným rozhovorom a precizujú ustanovenia týkajúce sa detských obetí.¹⁴

Do marca 2021 bol v platnosti Pokyn riaditeľa úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ďalej len „ÚHCP P PZ“) č. 5/2021, ktorým bolo vydané metodické usmernenie pre príslušníkov služby hraničnej polície a služby cudzineckej polície a pre príslušníkov Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii (ďalej len „NJBPNM“) ÚHCP P PZ k zabezpečeniu jednotnej identifikácie potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré boli zapracované do nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 ako časť týkajúca sa identifikácie obeť spolu s vypracovaných setom otázok zameraných na identifikáciu v prípade dospelých osôb a detí.¹⁵ Zároveň je v platnosti i pokyn riaditeľa Migračného úradu Ministerstva vnútra SR (ďalej len „MÚ MV SR“) č. 13/2012, ktorým sa vydalo metodické usmernenie na zabezpečenie identifikácie potencionálnych obetí obchodovania s ľuďmi v pôsobnosti MÚ MV SR.

V roku 2020 boli v spolupráci Ministerstva vnútra SR s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR inovované postupy Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR pri styku s pomocným personálom v domácnostiach zahraničných diplomatov vyslaných na výkon misie na zastupiteľských úradoch v SR. S pomocným personálom sa v procese zabezpečenia formálnych náležitostí stretne aj MVO zabezpečujúca služby programu, ktorá s osobou vykoná informatívny rozhovor zameraný na identifikáciu obchodovania s ľuďmi a poskytne kontakt, ak by sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi.

⁸ Zákon č. 366/2018 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 30. decembra.

⁹ § 40 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

¹⁰ § 215 ods. 2, písm. d) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

¹¹ § 215 ods. 2, písm. d) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

¹² Zákon č. 393/2020 Z. z. z 24. novembra 2020, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

¹³ § 9h ods. 1 písm. b) zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

¹⁴ Pokyn ÚHCP P PZ č. 11/2021 z 19. marca 2021 o zrušení niektorých interných predpisov ÚHCP P PZ a o vydaní prehľadu platných interných predpisov ÚHCP P PZ.

¹⁵ Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ (zo dňa 20. 09. 2021).

Pomocný personál v diplomatických domácnostiach pochádza často z chudobných krajín sveta s minimom informácií o obchodovaní s ľuďmi a môže sa veľmi skryte a izolovane stať obeťou tohto trestného činu. Je preto dôležité, aby títo ľudia dostali základné informácie o tom, že im je možné pomôcť.

V roku 2020 IC MV SR vypracovalo v spolupráci s členmi Expertnej skupiny pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi aktualizáciu dokumentu: „Národný referenčný mechanizmus“.¹⁶ Podstatná časť dokumentu uvádza postup pri identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi, dospelých osôb a detí, ako aj špecifiká tohto postupu pri cudzincoch.

V rámci osvetových činností Ministerstvo vnútra SR realizovalo každoročne informačno-preventívnu billboardovú kampaň „Nie som na predaj“ (do roku 2018) a „Nezatváraj pred tým oči“ (od roku 2019), cieľom ktorých je propagácia Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818. V roku 2020 sa zintenzívnilo aj zverejňovanie preventívnych informácií o obchodovaní s ľuďmi prostredníctvom sociálnych sietí. Prevažná väčšina osvetových činností bola v predmetnom období zameraná na slovenských štátnych príslušníkov, a to i s ohľadom na fakt, že väčšina obetí obchodovania s ľuďmi identifikovaných na území SR sú občania SR.¹⁷

O2. Uvedte bližšie charakteristiky zistených, identifikovaných a chránených (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín (vrátane veku, pohlavia, krajiny pôvodu, migračného statusu), účely obchodovania s ľuďmi (napr. sexuálne vykorisťovanie vrátane nútenej prostitúcie, nútenej práce alebo služieb, otroctva a praktík súvisiacich s otrokárstvom, ako aj odoberanie životne dôležitých orgánov), najnovšie modely a trendy v referenčnom období 2015 - 2020.

V období rokov 2015 - 2020 bol identifikovaný počet obetí obchodovania s ľuďmi – štátnych príslušníkov tretích krajín na Slovensku nízky. Z uvedeného dôvodu neuvádzame údaje o presnom počte obetí a ich štátnej príslušnosti. Išlo predovšetkým o prípady pracovného a sexuálneho vykorisťovania, ako aj nútené sobáše. Obetami boli ženské, aj mužské obeť.¹⁸ Z dôvodu malého počtu identifikovaných obetí medzi štátnymi príslušníkmi tretích krajín nie je možné považovať jednotlivé charakteristiky za reprezentatívne. Všetky prípady sa líšili natoľko, že je ťažké hovoriť o spoločných charakteristikách. Napriek tomu jeden z prípadov obchodovania s ľuďmi, kde obeťou bol štátny príslušník tretej krajiny, poukázal na isté legislatívne medzery v oblasti rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti oproti obetiam so slovenským štátnym občianstvom. Aj z tohto dôvodu bola iniciovaná novela zákona o zdravotnom poistení¹⁹, ktorá vstúpila do platnosti začiatkom roka 2021. Touto novelizáciou bol vyriešený nárok na úhradu zdravotnej starostlivosti cudzích štátnych príslušníkov s udeleným tolerovaným pobytom ako obetí obchodovania s ľuďmi zaradených do programu, a to až do okamihu ich vyradenia z programu (viď O1). Uvedená situácia je príkladom, že opatrenia na ochranu obetí obchodovania s ľuďmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, sú živým procesom, ktorý sa mení v čase v závislosti od potrieb obetí a problémov vystávajúcich z praxe.

Kapitola 1: Zisťovanie (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín

O3. Opíšte, prosím, národné postupy zisťovania (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín a odpovedzte na nasledujúce otázky:

a) Existujú opatrenia na zisťovanie (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín?

Áno Nie

Ak áno, uveďte ďalšie podrobnosti v nasledujúcej tabuľke.

¹⁶ Národný referenčný mechanizmus. Dostupné na: https://www.minv.sk/?referencny_mechanizmus

¹⁷ Situačné správy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi za roky 2018 až 2020. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

¹⁸ Situačné správy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi za roky 2017 až 2020. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality> a Vyhodnotenia Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi za roky 2015 až 2016. Dostupné na: https://www.minv.sk/?program_podpory_a_ochrany_obeti

¹⁹ Zákon č. 393/2020 Z. z. z 24. novembra 2020, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zavedené opatrenia na zisťovanie (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín	Podrobnosti
Samoidentifikácia	<p>IC MV SR pravidelne zasiela do zariadení MÚ MV SR, útvarov policajného zaistenia pre cudzincov a na hraničné priechody, vrátane letísk informačné materiály – plagáty a samoidentifikačné letáky vo viacerých jazykových mutáciách. Obdobné informačné materiály je možné nájsť i v priestoroch úradov práce, MÚ MV SR, ÚHCP P PZ, na cudzineckej polícii i na jednotlivých oddeleniach Policajného zboru.</p>
Informačné kampane	<p>IC MV SR poskytuje v prípade potreby samoidentifikačné letáky v 8 jazykových mutáciách, vrátane informačných plagátov s číslom na Národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818 do všetkých azylových zariadení, útvarov policajného zaistenia pre cudzincov a na hraničné priechody, vrátane letísk.</p> <p>Zároveň IC MV SR každoročne organizovalo informačno-preventívnu billboardovú kampaň pod názvom „Nie som na predaj“ a „Nezatváraj pred tým oči!“ zameranú na zvýšenie povedomia o existencii Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818. Ministerstvo vnútra SR taktiež šírilo osvetu problematiky obchodovania s ľuďmi prostredníctvom diskusných relácií a medializáciou prípadov obchodovania s ľuďmi vo verejnoprávnych a súkromných médiách (rozhlas, televízia) a na sociálnych sieťach. Samotnú osvetu šírili i MVO organizácie prostredníctvom vlastných kampaní.²⁰</p> <p>SKCH vykonáva v zmysle zmluvného vzťahu s Ministerstvom vnútra SR aj identifikáciu obetí medzi cudzincami v táboroch prostredníctvom rozhovorov a konzultácií medzi potenciálnymi obeťami, a to žiadateľmi o azyl a neregulárnymi migrantmi. Na prednáškach v anglickom jazyku prezentovali tému obchodovania s ľuďmi a na ilustráciu premietali filmy podľa zloženia cieľovej skupiny, a to buď filmy z Film packu z r. 2014 (filmy zdieľané SKCH k problematike rôznych foriem obchodovania s ľuďmi, ktoré sú v anglickom jazyku) alebo film 0800 800 818 s anglickými titulkami. Premietanie však nebolo pravidelnou aktivitou a filmy neboli vždy dostupné v jazykoch cieľových skupín.</p> <p>Od roku 2020 prebieha projekt Slovenskej humanitnej rady, ktorá zabezpečuje komplexnú starostlivosť o žiadateľov o azyl v rámci celého územia SR prostredníctvom poskytovania doplnkových služieb nad rámec štandardne poskytovaných služieb zo strany SR. Aktivity projektu sú zamerané na všetky osoby umiestnené v zariadeniach MÚ MV SR, ako aj pre žiadateľov o azyl umiestnených mimo týchto zariadení. Špecifická pozornosť je venovaná potrebám zraniteľných skupín osôb, ako napríklad osobám so zdravotným postihnutím, obetiam obchodovania s ľuďmi, tehotným ženám, slobodným rodičom s maloletými deťmi, traumatizovaným osobám, týraným osobám, obetiam násillia, psychicky chorým osobám, starým ľuďom a pod. Projekt je zameraný na zabezpečenie dôstojných životných podmienok osôb umiestnených vo všetkých zariadeniach MÚ MV SR. Súčasťou projektu je aj poskytovanie právnych služieb.²¹ Vďaka</p>

²⁰ Situačné správy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi za roky 2017 až 2020. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

²¹ Zdroj: Efektívne služby žiadateľom o azyl v SR III. Dostupné na: www.shr.sk

	<p>poskytovaniu celého tohto portfólia služieb a priameho kontaktu so žiadateľmi o azyl môžu pracovníci Slovenskej humanitnej rady proaktívne detekovať obeť obchodovania s ľuďmi. V sledovanom období boli implementované aj projekty týkajúce sa právnej pomoci pre žiadateľov o azyl, ktoré realizovalo Centrum právnej pomoci a Liga za ľudské práva.²²</p> <p>Informácie či pomoc môžu získať obeť obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín aj v ôsmich informačných kanceláriách zriadených v krajských mestách pre obeť trestných činov a na ôsmich detašovaných pracoviskách týchto informačných kancelárií v okresných mestách po celom Slovensku. Zamestnanci a zamestnankyne týchto informačných kancelárií pre obeť boli vyškolení aj na prácu s obeťami trestného činu obchodovania s ľuďmi. Pomoc poskytujú akejkoľvek obeť, ktorá sa na ne obráti s prosbou o pomoc, vrátane obeť z radov štátnych príslušníkov tretích krajín.²³</p>
<p>Zber indikátorov</p>	<p>Štruktúrovaný identifikačný rozhovor rozčlenený podľa fáz mechanizmu obchodovania s ľuďmi je súčasťou nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 a taktiež NRM obsahuje celú časť venovanú identifikácii obeť obchodovania s ľuďmi spolu s indikátormi.</p>
<p>Zber spravodajských informácií vyšetrovacími službami (napr. polícia, inšpektorát práce)</p>	<p>Policačný zbor vykonáva od r. 2012 v spolupráci s inšpektorátmi práce súčinnosťné kontroly podnikateľských subjektov.²⁴ Cieľom kontrol je najmä odhaľovanie prípadov nelegálneho zamestnávania, nelegálneho pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín a odhaľovanie obeť obchodovania s ľuďmi. Typológiu podnikateľských subjektov, v ktorých budú kontroly vykonané, zabezpečujú v závislosti od prijatých podnetov inšpektoráty práce, orgány Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a ÚHCP P PZ. Inšpektoráty práce a orgány Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny vychádzajú z podnetov na výkon inšpekcie práce a z predchádzajúcej inšpekčnej a kontrolnej praxe. ÚHCP P PZ navrhuje subjekty na vykonanie kontrol na základe získaných operatívnych informácií poukazujúcich na podozrenie z nelegálneho zamestnávania cudzích štátnych príslušníkov a obchodovania s ľuďmi. Počas výkonu kontrol podnikateľských subjektov sa policajti úradu zameriavajú predovšetkým na vyhľadávanie osôb – cudzincov s nelegálnym pobytom v SR a ďalšie porušovanie ustanovení v zmysle zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov²⁵ a na vyhľadávanie a identifikáciu obeť trestného činu obchodovania s ľuďmi.²⁶ Inšpektori práce pri kontrole identifikujú, či cudzinci – štátni príslušníci tretích krajín – vykonávajú závislú prácu, preverujú, či majú písomne založený pracovnoprávny vzťah (napr. pracovný pomer založený pracovnou zmluvou), či sú prihlásení do registra poisťencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia vedeného Sociálnou poisťovňou alebo či majú vydané prenosné dokumenty potvrdzujúce príslušnosť k systému sociálneho zabezpečenia</p>

²² Priebežná hodnotiacia správa v rámci AMIF. Dostupné na:

https://www.minv.sk/swift_data/source/mvsv_a_eu/simons/nove/Hodnotiaca%20sprava%20AMIF.docx

²³ Zdroj: Žiadosť o poskytnutie podkladov na vypracovanie štúdie (emailová odpoveď OPK zo dňa 20.10.2021).

²⁴ Kontroly sú vykonávané na základe Dohody o spolupráci pri vykonávaní kontrol podnikateľských subjektov umožňujúcich nelegálnu prácu, ktorá bola uzatvorená medzi Ministerstvom vnútra SR a Národným inšpektorátom dňa 13. 4. 2012 a následne bola dňa 30.12.2013 nahradená Dohodou o vykonávaní súčinnosťných kontrol podnikateľských subjektov. Kontroly sú vykonávané aj v zmysle Dohody o spolupráci pri kontrole nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania uzatvorenej medzi Ministerstvom vnútra SR a Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny zo dňa 10. 6. 2013.

²⁵ Zákon č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

²⁶ Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ (zo dňa 20. 09. 2021).²⁶

	iného štátu (pokiaľ to medzinárodné zmluvy umožňujú), či cudzinci disponujú povolením na pobyt za účelom zamestnania vrátane dodatočných údajov o zamestnaní, resp. povolením na zamestnanie. ²⁷
Proaktívny skríning v rámci azylových konaní	MÚ MV SR vykonáva proaktívny skríning materiálov žiadateľa o udelenie azylu, ktoré do konania predložil a následne preveruje jeho situáciu v rámci pohovoru v konaní o azyle. V prípade akýchkoľvek náznakov, že by mohlo ísť o obeť obchodovania s ľuďmi, sú v rámci tohto pohovoru položené otázky týkajúce sa prípadného obchodovania s ľuďmi. V rámci pohovoru so sociálnym pracovníkom v azylovom zariadení sú žiadateľom o azyl položené otázky týkajúce sa prípadného obchodovania s ľuďmi. ²⁸
Proaktívny skríning v rámci migračných konaní	Zastupiteľské úrady vykonávajú so žiadateľmi o prechodný pobyt v SR osobný pohovor za účelom predbežného posúdenia ich žiadosti. Nakoľko sú konzulárni pracovníci školení v oblasti identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi, dokážu už v tejto fáze detekovať potencionálnu obeť.
Iné	-

b) Aké opatrenia sú zavedené na podporu a uľahčenie samoidentifikácie (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ?

V azylových zariadeniach aj v priestoroch MÚ MV SR sa nachádzajú samoidentifikačné letáky pre potenciálne obeť obchodovania s ľuďmi v 8 jazykových mutáciách. Zároveň otázky smerujúce k samoidentifikácii obeť sú súčasťou pohovoru so sociálnym pracovníkom, ktorý je v zariadení prítomný a je vyškolený v problematike zisťovania a identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi. Informačné materiály v jazykových mutáciách boli poskytnuté aj riaditeľstvám hraničnej a cudzineckej polície, ako aj na hraničné priechody, ktorými na územie SR vstupujú občania z krajín mimo EÚ, vrátane letísk. Taktiež sú tieto materiály distribuované do prevádzok, v ktorých sú zamestnávajú štátni príslušníci tretích krajín, a to napríklad počas každoročne vykonávaných spoločných akčných dní zameraných na obchodovanie s ľuďmi.

Zároveň sa môžu obeť obchodovania s ľuďmi (štátni príslušníci tretích krajín) samoidentifikovať pri vyhľadávaní tejto problematiky na rôznych webových stránkach. Takisto môžu nájsť viac informácií o pomoci obeť obchodovania s ľuďmi na Slovensku, a to napríklad na nasledujúcich webových stránkach:

- <https://www.minv.sk/?information-centre-for-combating-trafficking-in-human-beings-and-for-crime-prevention>
- <https://iom.sk/en/activities/counter-trafficking-in-human-beings/national-helpline-0800-800-818.html>.

Rovnako vyškolení sú všetci pracovníci vykonávajúci samotné azylové konanie a tí, ktorí v rámci azylového konania tiež podrobne monitorujú potenciálne obeť obchodovania s ľuďmi.

c) Uvedte, či (a akým spôsobom) sa tieto osobitné opatrenia líšia v niektorom z nižšie uvedených prípadov.

Osobitné opatrenie na zisťovanie (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín:	Podrobnosti
v rámci azylového konania	Osoba môže uviesť potrebné údaje v rámci azylového konania už pri vstupe do konania pred príslušníkom ÚHCP P PZ alebo následne pri akomkoľvek z úkonov, ktorý s ním vykonáva pracovník MÚ MV SR v

²⁷ Zdroj: Žiadosť o poskytnutie podkladov na vypracovanie štúdie (emailová odpoveď NIP zo dňa 21.10.2021).

²⁸ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR (zo dňa 22. 09. 2021).

	azylovom konaní alebo počas pobytu v zariadení MÚ MV SR sociálnemu pracovníkovi.
v iných migračných konaniach (napr. sezónni pracovníci, pracovníci v domácnosti, au-pair, študenti)	Z dôvodu zabezpečenia multidisciplinárneho prístupu vykonávajú inšpektoráty práce každoročne spolu s príslušníkmi ÚHCP P PZ vrátane NJBPNM a príslušníkmi jednotlivých krajských riaditeľstiev Policajného zboru súčinnosťné kontroly podnikateľských subjektov, ktoré sú zamerané na odhaľovanie prípadov nelegálneho zamestnávania, nelegálneho pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín a na odhaľovanie obetí obchodovania s ľuďmi so zameraním sa na identifikáciu obchodovania s ľuďmi. Inšpektori práce v tejto súvislosti postupujú v zmysle materiálu „Metodické usmernenie pre výkon inšpekcie práce so zameraním na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania“ vypracovaného Národným inšpektorátom práce, aktualizovaného s účinnosťou od 15. novembra 2019. V prípade podozrenia na obchodovanie s ľuďmi sú inšpektoráty práce povinné zistené skutočnosti oznámiť OČTK. ²⁹
v rámci dobrovoľných návratov	Bez rozdielu.
ktorí patria do iných kategórií zahrnutých pod definíciu zraniteľných osôb prijatej pre túto štúdiu (napr. maloletí, maloletí bez sprievodu, zdravotne znevýhodnení, starší ľudia, tehotné ženy)?	Pre skupinu zraniteľných osôb sú postupy a opatrenia v azylovom konaní rovnaké s výnimkou maloletých bez sprievodu (ďalej len „MBS“), ktorí sú počas azylového konania umiestnení v špecializovaných zariadeniach MPSVaR (Centrum pre deti a rodiny (ďalej len „CDR“)) pre maloleté osoby. V prípade identifikácie detí sa postupuje podľa nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 161/2020, v ktorom je vypracovaný špecifický set otázok zameraný práve na detské obeť. ³⁰ Po umiestnení MBS v CDR sú priebežne a počas poskytovania starostlivosti a poradenstva zisťované potencionálne ohrozenia. Využívajú sa na to metódy ako riadený rozhovor tlmočený v jazyku MBS (so sociálnym pracovníkom, psychológom), prípadová konferencia uskutočnená do 48 hodín od umiestnenia MBS do CDR, pozorovanie (zamestnanci priameho kontaktu) a neformálne rozhovory (sociálny pracovník, psychológ, zamestnanci priameho kontaktu). ³¹ Zariadenie využíva tlmočníka - mediátora, ktorý individuálne a pravidelne pracuje s MBS formou rozhovorov v ich rodnom jazyku. Tlmočník - mediátor je pre MBS blízkou osobou a zároveň autoritou, ktorá v cudzom prostredí rozpráva ich rodnou rečou. Toto dáva predpoklad otvorenosti a dôvery potrebnej pre včasnú identifikáciu indikátorov obchodovania s ľuďmi. Na základe riadeného rozhovoru a sumarizácie zistení kultúrneho mediátora, psychológa a sociálneho pracovníka sú zisťované a posudzované indikátory možného ohrozenia MBS obchodovaním s ľuďmi. ³²
ktorí sa nachádzajú v neregulárnej situácii	Tieto osoby sú identifikované službou hraničnej a cudzineckej polície. Vnútroštátne postupy pre identifikáciu potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi (vrátane neregulárnych migrantov) sú obsiahnuté v čl. 3 a čl. 4 nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi. Po zadržení, predvedení, prípadne po zaistení osoby, ktorá je štátnym príslušníkom tretej krajiny, policajt služby hraničnej a cudzineckej polície vypočuje danú osobu a pokiaľ na základe zistených informácií bude mať odôvodnený záver, že sa táto osoba stala obeťou

²⁹ Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ (zo dňa 20. 09. 2021).

³⁰ Príloha č. 1 k nariadeniu Ministerstva vnútra SR č. 161/2020.

³¹ Zdroj: Príspevok SR pre Správu EMN „Deti v migrácii“ (Children in migration) z roku 2019.

³² Zdroj: Žiadosť o poskytnutie podkladov na vypracovanie štúdie (emailová odpoveď MPSVaR zo dňa 21.10.2021).

obchodovania s ľuďmi, vykoná s ňou identifikačný rozhovor. Následne tejto osobe policajt navrhne možnosť zaradenia do programu.³³

d) Aké procesné záruky existujú pre každú z kategórií uvedených vyššie?

V zmysle § 58 zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov Policajný útvar udelí tolerovaný pobyt štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ak nie sú dôvody na zamietnutie žiadosti podľa § 59 ods. 12, ktorý je obeťou obchodovania s ľuďmi, ak má najmenej 18 rokov; policajný útvar alebo osoba poverená ministerstvom vnútra oboznámi štátneho príslušníka tretej krajiny s možnosťou a podmienkami udelenia tolerovaného pobytu z tohto dôvodu a o právach a povinnostiach, ktoré z neho vyplývajú. V zmysle § 58 ods. 2 vyššie uvedeného zákona Policajný útvar na základe žiadosti orgánu činného v trestnom konaní môže udeliť tolerovaný pobyt štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý bol nelegálne zamestnaný za osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok, alebo nelegálne zamestnanej maloletej osobe, ak je prítomnosť tohto štátneho príslušníka tretej krajiny na území SR nevyhnutná na účely trestného konania. Tolerovaný pobyt policajný útvar udelí na 180 dní. Policajný útvar môže predĺžiť tolerovaný pobyt o 180 dní, a to aj opakovane, až do právoplatného skončenia trestného konania alebo do doby, pokiaľ štátnemu príslušníkovi tretej krajiny nebude uhradená dlžná suma odmeny za vykonanú prácu.^{34, 35}

V prípade žiadateľov o azyl ide o procesné záruky (napr. poskytnutie psychologických služieb, odloženie úkonov v azylovom konaní, realizáciu azylového konania pracovníkom špecializujúcim sa na obchodovanie s ľuďmi) v rámci azylového konania. Neexistuje legálna definícia týchto opatrení, ale v rámci azylového konania sú poskytované podľa individuálnych potrieb danej osoby.³⁶

V prípade neregulárnych migrantov a osôb v iných migračných konaniach sú procesné záruky ukotvené v § 83 ods. 8 písm. c) zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincou, ktorý uvádza, že nemožno administratívne vyhostiť štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je obeťou obchodovania s ľuďmi počas obdobia, v ktorom má obeť obchodovania s ľuďmi čas na premyslenie a zotavenie, počas ktorej si rozmyslí spoluprácu s OČTK.³⁷

Deti tvoria samostatnú kategóriu a ich procesné záruky sú ukotvené v § 83 ods. 8 písm. a) zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincou, podľa ktorého Policajný útvar nemôže administratívne vyhostiť dieťa mladšie ako 18 rokov; to neplatí, ak je vyhostenie tohto dieťaťa v jeho záujme.³⁸

e) Ktoré organizácie/orgány sú vyškolené/kompetentné na zisťovanie (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z tretích krajín?³⁹

Organizácie/orgány	Vyškolení na zisťovanie (pravdepodobných) obetí obchodovania s ľuďmi z tretích krajín? Á/N	Sú kompetentné zisťovať (pravdepodobné) obeť obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín? Á/N	Podrobnosti
Polícia	Á	Á	Od roku 2018 sú realizované pravidelné školenia poverených príslušníkov Policajného zboru a vyšetrovateľov Policajného zboru k identifikácii OSĽ v rámci projektu spolufinancovaného Európskou komisiou „Špeciálne vyluchové miestnosti pre detské

³³ Nariadenie Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi

³⁴ Zákon č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

³⁵ Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ (zo dňa 20. 09. 2021).

³⁶ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR (zo dňa 22. 09. 2021).

³⁷ § 83 ods. 8 písm. c) zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

³⁸ § 83 ods. 8 písm. a) zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

³⁹ Odpovede by mali byť poskytnuté využitím štúdie Európskej komisie týkajúcej sa prehľadu a fungovania národných a nadnárodných referenčných mechanizmov členských krajín, 2020, dostupné na https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/study_on_reviewing_the_functioning_of_member_states_national_and_transnational_referral_mechanisms.pdf, citované 15.5.2021.

			<p>obete a ďalšie obzvlášť zraniteľné obete trestných činov".</p> <p>Obchodovaniu s ľuďmi je venovaný jeden blok a problematiku prezentuje zástupca Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevencie kriminality Ministerstva vnútra SR (ďalej len "IC MV SR").⁴⁰</p> <p>OPK KMV SR v rámci svojej kompetencie zrealizoval v roku 2017 školenie pre 300 policajtov za účelom zlepšenia pripravenosti PZ v oblasti prevencie a identifikácie obchodovania s ľuďmi, čo sa týka aj potenciálnych obetí z radov štátnych príslušníkov tretích krajín.⁴¹</p>
Hraničná polícia	Á	Á	<p>V roku 2018 IC MV SR realizovalo 3 školenia na tému identifikácia obetí obchodovania s ľuďmi pre 55 príslušníkov ÚHCP P PZ, a to konkrétne v Bratislave, v Banskej Bystrici a v Sobranceiach.</p> <p>Oddelenie vzdelávania riaditeľstva hraničnej a cudzineckej polície Sobrance uskutočnilo v roku 2018 školenia v oblasti problematiky obchodovania s ľuďmi pre 13 novoprijatých policajtov a 310 policajtov služobne zaradených na jednotlivých útvaroch v pôsobnosti riaditeľstva hraničnej a cudzineckej polície Sobrance.⁴²</p>
Inšpektori práce	Á	Á	<p>V roku 2017 boli realizované 2 multidisciplinárne školenia zamestnancov sústavy inšpekcie práce</p>

⁴⁰ Situačné správy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi za roky 2018 až 2020. Dostupné na:

<https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

⁴¹ Zdroj: Žiadosť o poskytnutie podkladov na vypracovanie štúdie (emailová odpoveď OPK zo dňa 20.10.2021).

⁴² Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi za rok 2018. Dostupné na:

<https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

			– inšpektorov práce. Tieto školenia boli pripravené pracovníkmi IC MV SR a témou bola identifikácia OSĽ so zameraním na nútenú prácu. ⁴³
Migračné služby	Á	Á	Školenie tejto skupiny osôb prebiehalo v rámci školení príslušníkov Policajného zboru. Vid' vyššie v tabuľke.
Rozhodovači v azylovej procedúre	Á	Á	Školenia zamestnancov MÚ MV SR boli zrealizované v roku 2021.
Všeobecní lekári	N	N	
Ostatní zdravotnícki pracovníci	Á	Á	Zamestnanci rýchlej zdravotnej pomoci a niekoľko špecialistov z odboru psychiatria bolo taktiež vyškolených v oblasti zisťovania a identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi.
Zamestnávateľia	N	N	
Odborové zväzy	N	N	
Organizácie občianskej spoločnosti	Á	Á	V roku 2020 IC MV SR zorganizovalo školiace aktivity zamerané na identifikáciu obchodovania s ľuďmi pre pracovníkov DEPAUL Slovensko (organizácia na pomoc ľuďom, ktorí sa ocitli v krízovej situácii a zostali bez prostriedkov na ulici). ⁴⁴
Iné	Vojaci, zamestnanci CDR, zamestnanci linky tiesňového volania 112 V r. 2021 boli prvýkrát preškolení aj advokáti v oblasti práv obetí obchodovania s ľuďmi so špecifikáciou práv štátnych príslušníkov tretích krajín prostredníctvom	Zamestnanci konzulárnych útvarov	V širšom zmysle ktokoľvek

⁴³ Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi za rok 2017. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

⁴⁴ Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi za rok 2020. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

	spolupráce so Slovenskou advokátskou komorou s výhľadom ďalšej spolupráce.		
--	--	--	--

f) Popíšte, ako sa vyvíjali národné referenčné mechanizmy (alebo alternatívne mechanizmy v prípade ich neexistencie) pri zisťovaní (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?⁴⁵

Posledná zmena NRM bola spracovaná v roku 2020 a novelizovala verziu z roku 2015.⁴⁶ Táto zmena reflektovala na potrebu jasnejšie zadefinovať jednotlivé úlohy dotknutých aktérov pri identifikácii, ako i sprehľadniť systém prvotného zisťovania obetí obchodovania s ľuďmi. V poslednej aktualizácii boli tiež zapracované informácie týkajúce sa štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi a nachádzajú sa na území SR nelegálne. V takom prípade sa u nich uplatňuje inštitút tolerovaného pobytu.

Novelizáciou NRM boli precizované postupy pri referovaní dospelých a detskej obeť za účelom prístupu k potrebnej pomoci. Materiál prináša základné piliere NRM z pohľadu hodnotového nastavenia zameraného na obeť, ľudské práva a inštitucionálne zabezpečenie. Je určený najmä pre praktikov a odborníkov, ktorí môžu prísť do kontaktu s potenciálnymi obeťami obchodovania s ľuďmi a ktorým v prípade potreby pomôže pri správnom postupe a prístupe k obeťi.

Kapitola 2: Identifikácia (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín

O4. Opíšte, prosím, národné postupy na identifikáciu (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín, a odpovedzte na nasledujúce otázky:

a) Ktoré organizácie/orgány sú oprávnené identifikovať (predpokladané) obeť obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín?

Organizácie/orgány	Sú oprávnené identifikovať (predpokladané) obeť obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín? Á/N	Podrobnosti
Polícia	Á	OČTK sú jediní, ktorí môžu formálne identifikovať obeť obchodovania s ľuďmi. ⁴⁷ Podľa NRM môže identifikovať obeť akýkoľvek subjekt pochádzajúci z prostredia štátnych orgánov, samosprávy, medzinárodných či mimovládnych organizácií. Avšak to, či sa osoba stala naozaj obeťou trestného činu obchodovania s ľuďmi, môže vyhlásiť len OČTK. Útvary, zariadenia a organizácie Ministerstva vnútra SR sú viazané postupom v zmysle nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 161/2020, ktoré obsahuje detailne popísaný postup identifikácie obeťi a následných krokov.
Hraničná polícia	Á	Služba hraničnej polície je pri identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi viazaná

⁴⁵ Odpovede by mali byť poskytnuté využitím štúdie Európskej komisie týkajúcej sa prehľadu a fungovania národných a nadnárodných referenčných mechanizmov členských krajín, 2020, dostupné na https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/study_on_reviewing_the_functioning_of_member_states_national_and_transnational_referral_mechanisms.pdf, citované 15.5.2021.

⁴⁶ Národný referenčný mechanizmus. Dostupné na: https://www.minv.sk/?referencny_mechanizmus

⁴⁷ Národný referenčný mechanizmus. Dostupné na: https://www.minv.sk/?referencny_mechanizmus

		postupmi pri identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi podľa nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 161/2020.
Inšpektori práce	Á	Pri výkone inšpekcie práce si inšpektori práce všimajú aj identifikátory obchodovania s ľuďmi, a to, či cudzinci majú/nemajú prístup k svojim dokladom, či sú poučení, ako majú vypovedať (odôvodniť svoju prítomnosť na pracovisku) a či im je/nie je umožnené vypovedať bez prítomnosti iných osôb (svedkov, zástupcu zamestnávateľa). Pokiaľ inšpektori práce zistia, že kontrolovaní cudzinci sú nútení vykonávať prácu proti svojej vôli, že je im zadržovaná mzda alebo jej časť, ak sa dozvedia, že cudzinci nemajú slobodu pohybu a kontaktovania sa s inými osobami, alebo že sú zastrášaní alebo týraní, oznámia tieto skutočnosti OČTK. ⁴⁸
Migračné služby	Á	
Rozhodovači v azylovej procedúre	Á	Identifikácia prebieha v rámci skríningu všetkých materiálov v azylovom konaní, v rámci pohovorov v azylovom konaní a rovnako počas pobytu v zariadeniach MÚ MV SR, kde otázky týkajúce sa obchodovania s ľuďmi obsahujú pohovory so sociálnymi pracovníkmi pôsobiacimi v zariadeniach MÚ MV SR.
Organizácie občianskej spoločnosti	Á	
Iné	Á Vybraní zamestnanci rezortu obrany, školstva, zahraničia, zamestnanci Centier pre deti a rodiny, zamestnanci sociálnej kurately.	

b) Existujú osobitné opatrenia na identifikáciu (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín?

Áno Nie

Ak áno, uveďte podrobnosti.

Opatrenia, resp. postupy identifikácie potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi (vrátane štátnych príslušníkov tretích krajín) sú upravené v čl. 3 a čl. 4 nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 161/2020. Súčasťou tohto nariadenia je i set otázok, ktorý má jednotlivým subjektom programu uľahčiť identifikovanie obeť obchodovania ľuďmi, vrátane detských obetí.⁴⁹ Súčasťou opatrení je aj bezplatná Národná linka pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818, na ktorú sa môže obrátiť ktokoľvek vrátane štátnych príslušníkov tretích krajín.

c) Uveďte, či (a akým spôsobom) sa tieto špecifické opatrenia líšia v ktoromkoľvek z nižšie uvedených prípadov.

⁴⁸ Zdroj: Žiadosť o poskytnutie podkladov na vypracovanie štúdie (emailová odpoveď NIP zo dňa 21.10.2021).

⁴⁹ Nariadenie Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.

Osobitné opatrenie na identifikáciu (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín:	Podrobnosti
v rámci azylového konania	<p>Zamestnanci MÚ MV SR sú vyškolení zamestnancami IC MV SR vo veci identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi. V prípade podozrenia, že žiadateľ o azyl sa stal obeťou obchodovania s ľuďmi, zamestnanci MÚ MV SR postupujú v súlade s nariadením Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.</p> <p>MÚ MV SR má takisto vypracovaný okruh otázok na identifikáciu žiadateľa o azyl ako potenciálnej obeť obchodovania s ľuďmi. Tieto otázky sú priamo zadefinované v Pokyne riaditeľa MÚ Ministerstva vnútra SR č. 13/2012, ktorým sa vydalo metodické usmernenie na zabezpečenie identifikácie potencionálnych obetí obchodovania s ľuďmi v pôsobnosti MÚ MV SR.⁵⁰</p>
v iných migračných konaniach (napr. sezónni pracovníci, pracovníci v domácnosti, au-pair, študenti)	<p>Z dôvodu zabezpečenia multidisciplinárneho prístupu vykonávajú inšpektoráty práce každoročne spolu s príslušníkmi ÚHCP P PZ vrátane NJBPNM a príslušníkmi jednotlivých krajských riaditeľstiev Policajného zboru súčinnosťné kontroly podnikateľských subjektov, ktoré sú zamerané na odhaľovanie prípadov nelegálneho zamestnávania, nelegálneho pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín a na odhaľovanie obetí obchodovania s ľuďmi so zameraním sa na identifikátory obchodovania s ľuďmi. Inšpektori práce v tejto súvislosti postupujú v zmysle materiálu „Metodické usmernenie pre výkon inšpekcie práce so zameraním na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania“ vypracovaného Národným inšpektorátom práce, aktualizovaného s účinnosťou od 15. novembra 2019. V prípade podozrenia na obchodovanie s ľuďmi sú inšpektoráty práce povinné zistené skutočnosti oznámiť OČTK.⁵¹</p>
v rámci dobrovoľných návratov	Bez rozdielu.
ktorí patria do kategórií zahrnutých v definícii zraniteľných osôb prijatej pre túto štúdiu (napr. maloletí, maloletí bez sprievodu, zdravotne znevýhodnení, starší ľudia, tehotné ženy)?	<p>V prípade žiadateľov o azyl sú uvedeným zraniteľným osobám zabezpečené procesné záruky v rámci celého konania o azyle, ktoré sú pre individuálny prípad potrebné. Tieto procesné záruky sú dodržiavané aj v rámci identifikácie osoby ako potenciálnej obeť obchodovania s ľuďmi.⁵² Navyše sú každoročne príslušníci základných oddelení cudzineckej polície ÚHCP P PZ preškoľovaní o problematike obchodovania s ľuďmi, kde sú informovaní aj o potenciálnych zraniteľných skupinách.</p> <p>V prípade MBS spolupracuje CDR pri identifikácii s políciou a s orgánom Sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“). Orgán SPODaSK alebo CDR oznámi každé podozrenie bezodkladne OČTK.⁵³</p>
ktorí sa nachádzajú v neregulárnej situácii	Bez rozdielu.

⁵⁰ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR (zo dňa 22. 09. 2021).

⁵¹ Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ (zo dňa 20. 09. 2021).

⁵² Zdroj: Dotazník MÚ MV SR (zo dňa 22. 09. 2021).

⁵³ Zdroj: Žiadosť o poskytnutie podkladov na vypracovanie štúdie (emailová odpoveď MPSVaR zo dňa 21.10.2021) a Príspevok SR pre Správu EMN „Deti v migrácii“ (Children in migration) z roku 2019.

d) Musia byť (predpokladané) obeť, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, formálne identifikované príslušným orgánom, aby mohli požiadať o udelenie/bola im umožnená lehota na rozmyslenie/povolenia na pobyt/ochranného štatútu?

Áno Nie

e) Opíšte, prosím, ako sa vyvíjali národné referenčné mechanizmy (alebo alternatívne mechanizmy v prípade ich neexistencie) pri identifikácii (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín?⁵⁴

Posledná zmena NRM bola spracovaná v roku 2020 a novelizovala verziu z roku 2015.⁵⁵ Táto zmena reflektovala potrebu jasnejšie zadefinovať jednotlivé úlohy dotknutých aktérov pri identifikácii, ako i sprehľadniť systém prvotného zisťovania obetí obchodovania s ľuďmi. V poslednej aktualizácii boli tiež zapracované informácie týkajúce sa štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi a nachádzajú sa na území SR nelegálne. V takom prípade sa u nich uplatňuje inštitút tolerovaného pobytu.

Novelizáciou NRM boli precizované postupy pri referovaní dospelaj a detskej obeť za účelom prístupu k potrebnej pomoci. Materiál prináša základné piliere NRM z pohľadu hodnotového nastavenia zameraného na obeť, ľudské práva a inštitucionálne zabezpečenie. Je určený najmä pre praktikov a odborníkov, ktorí môžu prísť do kontaktu s potenciálnymi obeťami obchodovania s ľuďmi a ktorým v prípade potreby pomôže pri správnom postupe a prístupe k obeť.

Kapitola 3: Ochrana (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín

O5. V súlade so smernicou o boji proti obchodovaniu s ľuďmi opíšte v nasledujúcej tabuľke, k akému druhu pomoci, podpory a ochrany majú vo vašom členskom štáte prístup (predpokladané) obeť obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín a ktoré sa nachádzajú: v lehote na rozmyslenie, v konaní podľa Dublin III, v azylovom konaní alebo ktoré majú platné povolenie na pobyt (povolenie na pobyt, krátkodobé víza alebo sa nachádzajú vo vašej krajine v rámci bezvízového styku). Pre každý druh pomoci uveďte aj príslušný orgán, ktorý môže iniciovať jej poskytnutie.

Druh pomoci	Lehota na rozmyslenie	Konanie podľa Dublin III	Azylové konanie	Držiteľia povolenia na pobyt	Krátkodobé víza alebo pobyt v rámci bezvízového styku
Infomácie o rizikách a ochranných mechanizmoch	ÚHCP P PZ, SKCH informuje o možnosti pomoci prostredníctvom programu.	MÚ MV SR informuje o možnosti pomoci prostredníctvom programu.	MÚ MV SR informuje o možnosti pomoci prostredníctvom programu.	ÚHCP P PZ, SKCH, OČTK informuje o možnosti pomoci prostredníctvom programu.	SKCH , OČTK informuje o možnosti pomoci prostredníctvom programu.
Primerané a bezpečné bývanie	ÚHCP P PZ zabezpečí primerané ubytovanie, ak si ho osoba nemôže zabezpečiť sama.	MÚ MV SR zabezpečí ubytovanie v jednom zo svojich zariadení.	MÚ MV SR zabezpečí ubytovanie v jednom zo svojich zariadení.	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) zabezpečí bezpečné ubytovanie vo svojom zariadení.	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) zabezpečí bezpečné ubytovanie vo svojom zariadení.
Potrebná lekárska starostlivosť	ÚHCP P PZ zabezpečí osobe neodkladnú zdravotnú	MÚ MV SR zabezpečí zdravotnú starostlivosť	MÚ MV SR zabezpečí zdravotnú starostlivosť	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu)	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu)

⁵⁴ Odpovede by mali byť poskytnuté využitím štúdie Európskej komisie týkajúcej sa prehľadu a fungovania národných a nadnárodných referenčných mechanizmov členských krajín, 2020, dostupné na https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/study_on_reviewing_the_functioning_of_member_states_national_and_transnational_referral_mechanisms.pdf, citované 15.5.2021.

⁵⁵ Národný referenčný mechanizmus. Dostupné na: https://www.minv.sk/?referencny_mechanizmus

	starostlivosť, v prípade ak osoba vstúpi do programu má nárok na komplexnú zdravotnú starostlivosť.	v rámci azylového konania.	v rámci azylového konania.	zabezpečí osobe komplexnú zdravotnú starostlivosť.	zabezpečí osobe komplexnú zdravotnú starostlivosť.
Poradenstvo a informácie	ÚHCP P PZ poučí danú osobu o možnostiach spolupráce s OČTK.	MÚ MV SR poučí danú osobu o možnostiach spolupráce s OČTK a poskytne základné poradenstvo prostredníctvom osoby vykonávajúcej azylové konanie alebo sociálneho pracovníka.	MÚ MV SR poučí danú osobu o možnostiach spolupráce s OČTK a poskytne základné poradenstvo prostredníctvom osoby vykonávajúcej azylové konanie alebo sociálneho pracovníka.	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) informuje danú osobu o možnostiach spolupráce s OČTK. MIC IOM poskytuje bezplatné právne a pracovné poradenstvo štátnym príslušníkom tretích krajín s povoleným pobytom na území SR, ktoré tak môže byť poskytnuté aj obetiam obchodovania s ľuďmi s takýmto pobytovým statusom.	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) informuje danú osobu o možnostiach spolupráce s OČTK. MIC IOM poskytuje bezplatné právne a pracovné poradenstvo štátnym príslušníkom tretích krajín s povoleným pobytom na území SR, ktoré tak môže byť poskytnuté aj obetiam obchodovania s ľuďmi s takýmto pobytovým statusom.
Právna pomoc	Nie	Nie	MÚ MV SR	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) poskytuje obetiam bezplatné právne poradenstvo. MIC IOM (vo forme právneho poradenstva).	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) poskytuje obetiam bezplatné právne poradenstvo. MIC IOM (vo forme právneho poradenstva).
Preklady a tlmočenie	ÚHCP P PZ zabezpečí tlmočnicke a prekladateľské služby.	MÚ MV SR zabezpečí tlmočnicke a prekladateľské služby.	MÚ MV SR zabezpečí tlmočnicke a prekladateľské služby.	OČTK, SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu)	OČTK, SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu)
Psychologická pomoc	ÚHCP P PZ	MÚ MV SR	MÚ MV SR	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) poskytuje psychologické poradenstvo a psychoterapeutické služby.	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) poskytuje psychologické poradenstvo a psychoterapeutické služby.
Živobytie (materiálna pomoc)	ÚHCP P PZ	MÚ MV SR áno, v prípade, že je osoba ubytovaná v zariadení MÚ MV SR	MÚ MV SR Áno, v prípade, že je osoba ubytovaná v zariadení MÚ MV SR	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) zabezpečuje uspokojenie základných	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) zabezpečuje uspokojenie základných

				životných potrieb osoby.	životných potrieb osoby.
Sociálna a ekonomická integrácia	Nie	Nie	MÚ MV SR Áno, ale len v prípade, že ide o osobu, ktorej bola udelená medzinárodná ochrana.	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) poskytuje možnosť rekvalifikačných kurzov, krátkodobých či odborných jazykových kurzov, podpora pri hľadaní zamestnania. MIC IOM poskytuje možnosť absolvovania kurzov slovenského jazyka a vzdelávania štátnym príslušníkom tretích krajín s platným pobytom na území SR, ktoré môžu byť poskytnuté aj obetiam obchodovania s ľuďmi.	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) poskytuje možnosť rekvalifikačných kurzov, krátkodobých či odborných jazykových kurzov, podpora pri hľadaní zamestnania.
Ochrana pred opakovanou viktimizáciou	ÚHCP P PZ zabezpečí bezpečné ubytovanie a izoláciu z kriminálneho prostredia.	Nie	Nie	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) zabezpečí bezpečné ubytovanie a izoláciu z kriminálneho prostredia.	SKCH (za podmienky, že obeť vstúpila do programu) zabezpečí bezpečné ubytovanie a izoláciu z kriminálneho prostredia.
Iné					

O6. Ako váš členský štát uplatňuje zásadu non-refoulement v prípade obetí obchodovania s ľuďmi? Uvedte, či (a akým spôsobom) sa konkrétne opatrenia líšia od všeobecnej praxe.

O zásade nevyhostenia (non-refoulement), resp. prekážkach administratívneho vyhostenia cudzincov pojednáva § 81 zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov⁵⁶. V praxi je každý jeden prípad potrebné podrobne skúmať. Špecifickú pozornosť je potrebné venovať práve pobytovému statusu obetí obchodovania s ľuďmi.

V prípade obeť zo strany žiadateľov o azyl nie je samotný fakt, že osoba bola obeťou obchodovania s ľuďmi, dôvodom na poskytnutie medzinárodnej ochrany v rámci vnútroštátnej právnej úpravy, ale existuje možnosť takejto osobe udeliť azyl z humanitných dôvodov.⁵⁷

O7. Ako váš členský štát uplatňuje články 60 a 61 „Istanbulského dohovoru“?⁵⁸

SR doposiaľ neratifikovala tzv. Istanbulský dohovor. Napriek tomu vo vzťahu k obetiam SR uplatňuje princíp nediskriminácie, ktorý je upravený v národnej legislatíve i v medzinárodných právne záväzných dokumentoch. Podľa čl. 12 ods. 2 Ústavy SR⁵⁹ sa základné práva a slobody zaručujú na území SR všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmysľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať. Ďalším právne záväzným dokumentom je pre SR Charta základných práv Európskej únie, ktorá má princíp nediskriminácie ukotvený v článku 21. Špecificky vo vzťahu k obetiam obchodovania s ľuďmi je zase pre SR záväzný Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý nadobudol platnosť v SR 1.2.2008, a v ktorom sa v článku 3 píše o princípe nediskriminácie.

O8. Opíšte, prosím, aká(é) je(sú) typológia(e) lehôt na rozmyslenie, povolenia(i) na pobyt, štatút(y) ochrany a národný(é) program(y), ktoré sú k dispozícii na ochranu (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, a odpovedzte na nasledujúce otázky.

a) Ktoré organizácie/orgány sú príslušné na podanie žiadosti o zotrvanie (predpokladanej) obeť na území vášho členského štátu? Uvedte, či sa tieto organizácie/orgány líšia v prípade pravdepodobných a identifikovaných obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín.

Z úpravy nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 vyplýva, že pokiaľ existuje dôvodné podozrenie, že osoba sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi, subjekt programu vykoná s osobou identifikačný rozhovor⁶⁰ a v prípade pozitívnej identifikácie takejto osobe ponúkne vstup do programu. Ak ide o štátneho príslušníka tretej krajiny s neoprávneným pobytovým statusom, ktorý súhlasí so vstupom do programu, po vstupe do programu poskytovateľ služieb programu, ktorým je organizácia zazmluvnená Ministerstvom vnútra SR na poskytovanie služieb programu, zabezpečí dostavenie sa cudzinca na oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru podľa miesta jeho pobytu za účelom zaevidovania tolerovaného pobytu. V prípade, že potenciálna obeť, ktorá je štátnym príslušníkom tretej krajiny s nelegálnym pobytovým statusom, nechce vstúpiť do programu, samotný identifikačný proces vykoná služba hraničnej a cudzineckej polície a v prípade pozitívnej identifikácie udelí takejto osobe tolerovaný pobyt na 90 dní podľa §58 ods. 3 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Počas tejto doby má táto osoba možnosť rozhodnúť sa, či bude spolupracovať s OČTK. Tolerovaný pobyt jej môže byť predĺžený na žiadosť osoby poverenej Ministerstvom vnútra SR o ďalších 30 dní. Podľa NRM je potenciálnou obeťou osoba, ktorú identifikoval ktorýkoľvek aktér zapojený do NRM alebo obeť sama. O identifikovanej obeť hovoríme vtedy, ak je obeť zaradená do programu. Z hľadiska postupov zakotvených v nariadení Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 existuje rozdiel medzi potenciálnou a identifikovanou obeťou v prípadoch štátnych príslušníkov tretích krajín s nelegálnym pobytovým statusom v tom, že ak obeť vstúpila do programu, a teda je z hľadiska NRM identifikovanou obeťou, cudzinecká polícia by pri udeľovaní tolerovaného pobytu, teda tzv. lehoty na reflexiu, ak takáto obeť už s políciou nespolupracuje a vo veci nie je začaté trestné konanie, mala tolerovaný pobyt udeliť. Ak by však takáto obeť do programu nevstúpila, cudzinecká polícia postupuje v intenciách zákona č. 404/2011 Z. z.⁶¹

⁵⁶ Zákon č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵⁷ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR (zo dňa 22. 09. 2021).

⁵⁸ Rada Európy Dohovor o prevencii a boji proti násiliu na ženách a domácemu násiliu (Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence), 2011, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>, last accessed on 9 May 2021.

⁵⁹ Ústava Slovenskej republiky 460/1992

⁶⁰ Príloha č. 1 Nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi

⁶¹ Nariadenie Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.

V prípade, že sa obeť rozhodne spolupracovať s OČTK, policajný útvar jej udelí tolerovaný pobyt na 180 dní, a to aj opakovane, ak prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny na území SR je nevyhnutná na účely trestného konania.⁶²

b) Môžu štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú obeťami obchodovania s ľuďmi, sami podať žiadosť o lehotu na rozmyslenie?

Áno Nie

Ak áno, komu? Uvedte, prosím, či táto možnosť existuje pre prípady pravdepodobných aj identifikovaných obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín, a do akej miery sa líšia.

NA

c) Umožňuje váš členský štát lehotu na rozmyslenie aj pre pravdepodobné obeť obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?

Áno Nie

d) Aká je dlhá lehota na rozmyslenie počas ktorej sa pravdepodobné obeť obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, môžu rozhodnúť či chcú spolupracovať so zodpovednými orgánmi? Má rovnaké trvanie v prípade, že sa poskytuje identifikovaným obeťam?

Lehota na reflexiu pre obeť obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín je 90 dní, pričom im môže byť táto lehota predĺžená o ďalších 30 dní na žiadosť osoby poverenej ministerstvom vnútra.⁶³ Lehota na reflexiu pre spoluprácu s OČTK je rovnaká pri identifikovaných a pri predpokladaných obeťach obchodovania s ľuďmi.

e) Očakáva sa od (pravdepodobných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín, že budú spolupracovať so zodpovednými orgánmi počas lehoty na rozmyslenie?

Áno Nie

Ak áno, čo sa od nich očakáva (napr. nahlásenie na políciu, odkázanie na podporné organizácie, prerušenie kontaktu s obchodníkmi s ľuďmi)? Líši sa spolupráca v prípade identifikovaných a pravdepodobných obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?

NA

f) Aký druh povolenia (povolení) na pobyt je k dispozícii špecificky pre (predpokladané) obeť obchodovania s ľuďmi vo vašom členskom štáte? Uvedte, prosím, či táto možnosť existuje pre prípady pravdepodobných aj identifikovaných obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín, a do akej miery sa líšia.

Predpokladaným obeťam obchodovania s ľuďmi je poskytovaný tolerovaný pobyt na dobu 90 dní, ktorá môže byť predĺžená o ďalších 30 dní. Počas tejto doby sa štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je obeťou obchodovania s ľuďmi a má najmenej 18 rokov, rozhodne, či bude spolupracovať s OČTK pri objasňovaní trestného činu súvisiaceho s obchodovaním s ľuďmi. V prípade, že obeť spolupracuje s OČTK, je možné takejto osobe udeliť tolerovaný pobyt o dĺžke najmenej 180 dní, a to aj opakovane, ak prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny na území SR je nevyhnutná na účely trestného konania. Teoreticky teda môže takáto obeť získať tolerovaný pobyt až do vyhlásenia právoplatného odsudzujúceho rozsudku pre páchatela. Obom kategóriám obeť, t. j. predpokladaným obeťam i identifikovaným obeťam, sú poskytované rovnaké služby pomoci, vrátane rovnakého typu pobytu, t. j. tolerovaný pobyt. Rozdiel spočíva v tom, že akonáhle OČTK zistí, že predpokladaná obeť nie je obeťou obchodovania s ľuďmi, táto osoba automaticky stráca nárok na tolerovaný pobyt.

⁶² Zákon č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁶³ § 58 ods. 3 zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

g) Aké sú podmienky na udelenie týchto povolení? Líšia sa podmienky pre predpokladané a identifikované (t. j. zatiaľ neidentifikované) obeť obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?

Podmienky získania tolerovaného pobytu pre predpokladané a identifikované obeť obchodovania s ľuďmi, ktorí sú zároveň štátnymi príslušníkmi tretích krajín, sa v zásade nelíšia. U oboch kategórií musí existovať odôvodnený záver, že osoba sa mohla stať obeťou obchodovania s ľuďmi a má najmenej 18 rokov.

Pri osobách, ktoré chcú vstúpiť do programu, sa postup riadi nariadením Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, kedy za príslušnú osobu podáva žiadosť o tolerovaný pobyt príslušný subjekt programu, ktorým je organizácia zazmluvnená Ministerstvom vnútra SR na poskytovanie služieb programu, pričom obeť poučí o programe a z toho vyplývajúcich právach a povinnostiach. Súčasťou je aj poskytnutie informácií o tolerovanom pobyte na území SR a v prípade potreby tiež informácií o možnosti požiadať o poskytnutie medzinárodnej ochrany pre osobu, ktorá vstupuje do programu. Zároveň súčasťou vstupného prehlásenia pri vstupe osoby do programu, ktoré vlastnoručne podpisuje, je informácia o tom, že subjekt programu predloží za osobu žiadosť o udelenie povolenia na tolerovaný pobyt alebo jeho predĺženie.⁶⁴ Preto je potrebný informovaný súhlas obeť, aby sa zaistilo, že obeť rozumie všetkým krokom, ktoré sú s ňou vykonávané. Samotný vstup do programu nie je podmienený spolupracou s OČTK.

Postup v prípade obetí – štátnych príslušníkov tretích krajín s nelegálnym pobytovým statusom, ktoré nechcú vstúpiť do programu, sa riadi podľa § 58 ods. 3 zákona č. 404/2011 Z. z.. Potenciálnej obeť obchodovania s ľuďmi je udelený tolerovaný pobyt po tom, čo je identifikovaná ako potenciálna obeť obchodovania s ľuďmi príslušným subjektom pochádzajúcim z prostredia štátnych orgánov, samosprávy, medzinárodných či mimovládnych organizácií, alebo aj zo zahraničia. Túto skutočnosť nahlási niektorý z uvedených subjektov odboru cudzineckej polície, ktorý takejto osobe udelí tolerovaný pobyt na obdobie 90 dní, počas ktorých sa štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je obeťou obchodovania s ľuďmi a má najmenej 18 rokov, rozhodne, či bude spolupracovať s OČTK pri objasňovaní trestného činu súvisiaceho s obchodovaním s ľuďmi. Túto lehotu možno na žiadosť osoby poverenej ministerstvom vnútra predĺžiť o 30 dní. (V praxi je počas tohto obdobia tolerovaný pobyt vložený do informačného systému Ministerstva vnútra SR.) To znamená, že obeť obchodovania s ľuďmi nemusí žiadať žiadny orgán o udelenie tolerovaného pobytu, nakoľko je jej tento pobyt udelený na základe predošlej identifikácie.⁶⁵ Informácie o udelení tolerovaného pobytu sú štátnym príslušníkom tretích krajín komunikované subjektom programu, policajným útvarom alebo osobou poverenou Ministerstvom vnútra SR. Pri maloletých osobách policajný útvar udelí tolerovaný pobyt bez ohľadu na to, či osoba je obeťou obchodovania s ľuďmi.⁶⁶

h) Sú k dispozícii iné štatúty ochrany a národné programy na ochranu (pravdepodobných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín?

Áno Nie

Ak áno, uveďte, do akej miery sa líšia medzi predpokladanými a identifikovanými obeťami obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín.

Podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov⁶⁷ a o zmene a doplnení niektorých zákonov je obeť obchodovania s ľuďmi považovaná za zraniteľnú osobu, a teda sa na ňu vzťahuje osobitná ochrana. Uvedené platí tak pre identifikovanú, ako aj pre predpokladanú obeť obchodovania s ľuďmi. Každý predpokladanej i identifikovanej obeť obchodovania s ľuďmi je ponúknutý špecializovaný program pre obeť obchodovania s ľuďmi, ktorý je upravený v nariadení Ministerstva vnútra SR č. 161/2020. Na zaradenie osoby do programu musia byť splnené tri podmienky:

1. musí existovať odôvodnený záver, že sa osoba stala obeťou obchodovania s ľuďmi,
2. obeť dobrovoľne preruší kontakt s kriminálnym prostredím
3. a prejaví záujem o vstup do programu.

Rozdiel spočíva v tom, že akonáhle OČTK zistí, že predpokladaná alebo identifikovaná obeť nie je obeťou obchodovania s ľuďmi, táto osoba je vyradená z programu.⁶⁸ Z hľadiska NRM, ktorého hlavným cieľom je

⁶⁴ Informáciu poskytlo IC MV SR (21.12.2021)

⁶⁵ Zdroj: Informáciu poskytol ÚHCP P PZ (04.01.2022)

⁶⁶ § 58 ods. 1 písm a zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁶⁷ Zákon č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁶⁸ Nariadenie Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.

referovanie obetí do systému pomoci, je predpokladaná obeť ktokoľvek, ak túto pomoc nepríjme, zostáva predpokladanou obeťou.

Kapitola 4: Medzinárodná spolupráca medzi členskými štátmi a s tretími krajinami pri zisťovaní, identifikácii a ochrane (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z tretích krajín

O9. Opíšte, prosím, ako váš členský štát spolupracuje v rámci rozsahu pôsobnosti nariadenia Dublin III:

a) Ako váš členský štát rieši prípady (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje nariadenie Dublin III?

Nakoľko ide o proces so žiadateľmi o azyl, vzťahujú sa na nich tie iste pravidlá ako v konaní o azyle. V prípade, že sa ukáže, či už v priebehu komunikácie s policajnými orgánmi alebo počas pohovoru s rozhodovačom MÚ MV SR, prípadne počas pobytu v zariadeniach MÚ MV SR, že žiadateľ o azyl je (predpokladanou) obeťou obchodovania s ľuďmi, informovaný je o tejto skutočnosti koordinátor pre oblasť obchodovania s ľuďmi a volí sa ďalší primeraný postup. Žiadateľ zároveň môže využiť možnosť vstúpiť do programu.⁶⁹

b) Aká je národná politika a prax v súvislosti s dublinskými transfermi (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi z tretích krajín?

Rovnaká ako s inými osobami v azylovom konaní.⁷⁰

c) Ako prebieha identifikácia a referovanie počas dublinského konania?

Prostredníctvom vytvoreného okruhu otázok. Rovnako ako v azylovom konaní, otázky sú obsahom prílohy č. 3 pokynu riaditeľa MÚ MV SR č. 13/2012, ktorým sa vydalo metodické usmernenie na zabezpečenie identifikácie potencionálnych obetí obchodovania s ľuďmi v pôsobnosti MÚ MV SR.⁷¹

d) Majú predpokladané obeť obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín a ktoré boli identifikované počas dublinského konania, nárok na lehotu na rozmyslenie?

Áno Nie

Skôr nie, v prípade že by sa taká osoba identifikovala – lehoty dublinského nariadenia nereflektujú lehotu rozmyslenia.⁷²

e) V akých situáciách, ak vôbec, sú dublinské transfery zastavené v prípade pravdepodobných obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?

SR doposiaľ nezaznamenala takéto prípady.

f) Využil váš členský štát humanitárnu doložku a doložku o zvrchovanosti podľa článkov 3 a 17 nariadenia Dublin III v prípadoch obchodovania s ľuďmi?

Áno Nie

O10. Aké (iné) mechanizmy spolupráce v rámci EÚ existujú v súvislosti so zisťovaním, identifikáciou a ochranou (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?

Spolupráca NJBPNM, ktorá vykonáva činnosti v oblasti preverovania, odhalovania a vyšetrovania trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi, prebieha v rámci EÚ najmä prostredníctvom úradu medzinárodnej policajnej spolupráce, a to jej inštitúciami EUROPOL a INTERPOL, kde sú prostredníctvom týchto ústrední vymieňané najmä operatívne informácie a zasielané žiadosti iným členským štátom EÚ k prípadom obchodovania s ľuďmi. Úzka a intenzívna spolupráca prebieha aj prostredníctvom policajných pridelencom vysielaných na výkon štátnej služby do zahraničia, a to najmä s policajným pridelencom sídliačim v Londýne a Berlíne. Veľmi intenzívna medzinárodná spolupráca prebieha aj prostredníctvom inštitúcie EUROJUST, ktorá zastrešuje spoluprácu a vyšetrovania prípadov obchodovania s ľuďmi v rámci spoločných vyšetrovacích tímov (ďalej len „JIT“). NJBPNM bola od roku 2013 (od doby určenia výberovej príslušnosti pre vyšetrovanie

⁶⁹ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR (zo dňa 22. 09. 2021).

⁷⁰ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR (zo dňa 22. 09. 2021).

⁷¹ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR (zo dňa 22. 09. 2021).

⁷² Zdroj: Dotazník MÚ MV SR (zo dňa 22. 09. 2021).

trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi) účastná doposiaľ v 5 JIT v oblasti trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi, pričom vo všetkých prípadoch bola dohoda o zriadení JIT uzatvorená so Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska.⁷³

O11. Aké mechanizmy spolupráce s tretími krajinami, ak nejaké existujú, sú zavedené vo vašom členskom štáte, pokiaľ ide o zisťovanie, identifikáciu a ochranu (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?

NJBPNM si vymieňa operatívne informácie a vybavuje žiadosti s tretími krajinami najmä prostredníctvom INTERPOL-u.

V prípade Ukrajiny (keďže ide o susednú krajinu) okrem uvedeného spolupráca prebieha aj na základe dobrých policajných vzťahov medzi NJBPNM a príslušnými orgánmi na Ukrajine. Zároveň v prípade potreby je možné využiť služby policajného pridelenca na Ukrajine.

Spolupráca s niektorými tretími krajinami prebieha aj na základe uzavretia dohody medzi touto krajinou a SR, ako napríklad dohoda medzi SR a Vietnamom podpísaná v marci 2017. Ide o dohodu o spolupráci v oblasti prevencie a boja proti trestnej činnosti, najmä s pôsobnosťou pre nadnárodný organizovaný zločin, obchodovanie s ľuďmi, prevádzka migrancov, terorizmus a jeho financovanie, korupciu, falšovanie peňazí a nedovolené obchodovanie so zbraňami. Cieľom dohody je posilniť spoluprácu prostredníctvom výmeny operatívnych informácií a skúseností a zároveň podporiť zvýšenie profesijnej spôsobilosti prostredníctvom školení personálu príslušných výkonných orgánov krajín.⁷⁴

O12. Spolupracuje váš členský štát s tretími krajinami v oblasti dobrovoľných návratov (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?

Áno Nie

Ak áno, akým spôsobom?

Asistované dobrovoľné návraty obetí obchodovania s ľuďmi – cudzincov alebo občanov SR sú realizované v súlade s článkom 8 nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 161/2020⁷⁵, pričom tieto návraty zabezpečuje poskytovateľ služieb programu, ktorým je aktuálne SKCH. Mechanizmus prednávratovej asistencie, realizácie asistovaných dobrovoľných návratov obetí a poskytovanie služieb pomoci obchodovaným osobám upravuje špecifická zmluva⁷⁶ uzatvorená medzi poskytovateľom služieb a Ministerstvom vnútra SR.

Samotný poskytovateľ služieb programu je aktívnym členom Caritas Internationalis, ktorá zastrešuje a prepája katolícke charity po celom svete. Konkrétne problematikou obchodovania s ľuďmi sa v rámci siete zaoberá Coatnet. Vďaka tejto sieti je tak zabezpečovaný a koordinovaný asistovaný dobrovoľný návrat obchodovaných osôb aj z radov štátnych príslušníkov tretích krajín do krajiny pôvodu alebo posledného bydliska, ktorý sa na území SR zdržujú legálne, resp. nejde o žiadateľa o azyl a ani neregulárneho migranta. Podľa predmetnej zmluvy musí poskytovateľ pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú obeťami obchodovania s ľuďmi, zabezpečiť vyzdvihnutie a sprievod z miesta príchodu v krajine pôvodu alebo posledného bydliska v spolupráci s inými MVO alebo medzivládnyimi organizáciami v zahraničí. Takisto musí poskytovateľ štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sa navracajú domov, vyhľadať a sprostredkovať kontakt s organizáciami poskytujúcimi pomoc v krajine pôvodu alebo posledného bydliska.⁷⁷

IOM zabezpečuje asistované dobrovoľné návraty pri osobách, ktoré sú neúspešnými žiadateľmi o azyl alebo neregulárni migranti a zároveň sú obeťami obchodovania s ľuďmi, pričom tieto osoby spravidla nemajú záujem vstúpiť do programu, resp. spolupracovať s OČTK, ale sa chcú navrátiť do svojej krajiny pôvodu. Tieto návraty sú realizované na základe Dohody o spolupráci uzatvorenej medzi Ministerstvom vnútra SR a IOM⁷⁸. IOM realizuje tieto návraty v súčinnosti so svojimi kancelármi v jednotlivých krajinách.

SR bola do konca októbra 2016 zapojená do medzinárodného projektu „TACT – Transnárodná iniciatíva: Bezpečný a udržateľný návrat a reintegrácia obetí obchodovania s ľuďmi z Francúzska, Grécka, Talianska,

⁷³ Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ (zo dňa 20. 09. 2021).

⁷⁴ Zdroj: Informáciu poskytl ÚHCP P PZ (1.12.2021)

⁷⁵ Nariadenie Ministerstva vnútra SR č. 161/2020 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.

⁷⁶ Zmluva o poskytovaní služieb Programu: "Poskytovanie prednávratovej asistencie a asistovaného dobrovoľného návratu obetiam obchodovania s ľuďmi a to 100 obetiam obchodovania s ľuďmi počas trvania zmluvného vzťahu" Dostupné na: https://www.crz.gov.sk/data/att/4076973_dokument1.pdf

⁷⁷ Zmluva o poskytovaní služieb. Dostupné na: https://www.crz.gov.sk/data/att/4076973_dokument1.pdf

⁷⁸ Dohoda o spolupráci medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM) o pomoci pri návrate neúspešných žiadateľov o azyl a ilegálnych migrantov do krajiny pôvodu (Bratislava, 20. augusta 1998).

Poľska a Španielska do prioritných krajín (Albánsko, Maroko a Ukrajina)”, pričom z hľadiska výskytu obetí – štátnych príslušníkov tretích krajín – bola pre SR prioritnou krajinou najmä Ukrajina. Projekt bol financovaný Európskou komisiou a realizovala ho Medzinárodná organizácia pre migráciu Francúzska.

O13. Uvažuje váš členský štát o nejakých budúcich mechanizmoch spolupráce s tretími krajinami a s inými členskými štátmi, pokiaľ ide o zisťovanie, identifikáciu a ochranu (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín?

Áno Nie

Ak áno, prosím uveďte viac informácií.

NA

Kapitola 5: Kľúčové výzvy a osvedčené postupy v členských štátoch, a to aj v súvislosti s pandémiou COVID-19

O14a. Uveďte hlavné výzvy, ktorým čelíte pri i) zisťovaní, ii) identifikácii a iii) ochrane (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín? Do každého riadku uveďte jednu výzvu a zaškrtnite fázu na ktorú sa výzva vzťahuje.

Výzva (uveďte v poradí podľa dôležitosti alebo v chronologickom poradí)	Fáza
<p>Popis výzvy</p> <ul style="list-style-type: none"> Zisťovanie obetí obchodovania s ľuďmi, ktorí sú štátni príslušníci tretích krajín v praxi <p>V praxi bolo v SR zatiaľ zistených a identifikovaných len niekoľko prípadov obetí obchodovania s ľuďmi, ktorí boli štátni príslušníci tretích krajín. Za sledované obdobie išlo o štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí mali v čase identifikácie a poskytovania pomoci legálny pobytový status alebo boli žiadateľmi o azyl, nezaznamenali sme ani jednu obeť s nelegálnym pobytovým statusom. Vzhľadom na veľmi nízke počty štátnych príslušníkov tretích krajín a indície, že takýchto obetí je viac, je výzvou samotné odhaľovanie obetí obchodovania s ľuďmi. Rovnako na základe skúseností z okolitých štátov predpokladáme, že na území SR sa vyskytujú obeť obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín vo väčšej miere ako v súčasnosti evidujeme. Absencia obetí neznamená, že sa na území SR reálne tieto osoby aj nevyskytujú. V kontexte súčasnej pandémie COVID-19 sa táto situácia ešte prehĺbila z dôvodu uzavretých hraníc a spomalenia migračných tokov smerom do Európy. SR je z pohľadu štátnych príslušníkov tretích krajín najmä tranzitnou krajinou, preto je detekcia obetí o to viac sťažená, keďže k samotnému vykorisťovaniu prichádza spravidla až v cieľovej krajine. Ďalším aspektom je, že štátni príslušníci tretích krajín sa zdržujú na území SR na základe viacerých typov oprávnení (napr. schengenské víza, prechodný pobyt za účelom podnikania), pričom je možné predpokladať, že i medzi touto skupinou ľudí sa nachádzajú obeť obchodovania s ľuďmi, ktoré však momentálne nevie SR identifikovať.</p> <p>Odpovedzte aj na nasledujúce otázky:</p> <p>a) Pre koho je to výzva (napr. pre tvorcov politik, zodpovedné orgány, štátnych príslušníkov tretích krajín, iné zainteresované strany)?</p> <p>Táto výzva vyplýva zo záverov viacerých neformálnych pracovných diskusií, stretnutí a školení aktérov, ktorí sa tejto téme v SR venujú (napr. IC MV SR, ÚHCP P PZ, MÚ MV SR, NJBPNM, mimovládny sektor)</p> <p>Dôvodmi nedostatočnej identifikácie štátnych príslušníkov tretích krajín by sa mali zaoberať všetci aktéri, ktorí vytvárajú politiky na národnej úrovni v spolupráci s tými,</p>	☒ zisťovanie ☒ identifikácia ☐ ochrana

ktorí prichádzajú do kontaktu s touto cieľovou skupinou. To si vyžaduje podrobnú analýzu, aby bolo možné odhaliť príčiny absencie obetí z radov štátnych príslušníkov tretích krajín s nelegálnym pobytovým statusom. Najlepšou platformou na riešenie tejto otázky by mohla byť Expertná skupina pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Nedostatočnú identifikáciu obetí z radov cudzincov vytýkajú SR aj hodnotiace mechanizmy, preto je zaoberanie sa touto témou aktuálne.⁷⁹

b) Prečo sa to považuje za výzvu?

SR doposiaľ identifikovala veľmi nízky počet obetí obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín. Ťažkosti pri zisťovaní sú spojené napríklad so skutočnosťou, že SR je najmä tranzitnou krajinou a častokrát ide o vysoko zraniteľné osoby, ktoré majú často strach alebo nedôveru k štátnym orgánom. V neposlednom rade je to ťažká dostupnosť k týmto osobám, najmä v prípadoch, ak o nich relevantné orgány nevedia alebo ak tieto osoby majú oprávnenie na pobyt na území SR.

c) Uvedte zdroj tohto tvrdenia (napr. podklady od odborníkov, prieskumy, hodnotiace správy, iné zdroje)?

Situačné správy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktoré sú zverejňované raz ročne a sumarizujú trendy a štatistiky súvisiace s obchodovaním s ľuďmi pre daný kalendárny rok. Táto výzva bola taktiež identifikovaná na školeniach relevantných skupín a na pracovných skupinách IC MV SR s NJBPNM, SKCH a ďalšími relevantnými subjektmi. Nedostatky v identifikácii cudzincov ako obetí vytýkajú SR aj medzinárodné hodnotiace mechanizmy.

Popis výzvy

- *Absencia skúseností z praxe v prípade doby na reflexiu pre obeť obchodovania s ľuďmi, ktoré nevstúpili do programu a majú nelegálny pobytový status*

Za sledované obdobie boli zaznamenaní ako obeť obchodovania s ľuďmi štátni príslušníci tretích krajín, ktorí mali v čase identifikácie a poskytovania pomoci legálny pobytový status alebo boli žiadateľmi o azyl. V SR nebol v sledovanom období zaznamenaný ani jeden prípad obeť s nelegálnym pobytovým statusom, ktorá by sa nerozhodla vstúpiť do programu. Slovenská republika tak nemá praktickú skúsenosť s postupom pri tolerovanom pobyte na 90 dní, počas ktorého si môže obeť, ktorá nemá záujem vstúpiť do programu, rozmyslieť spoluprácu s OČTK⁸⁰.

Táto situácia vytvára do istej miery neistotu v tom, ako by sa v praxi postupovalo pri detekcii obeť, ktorá by zároveň nevstúpila do programu, hoci je postup metodologicky zakotvený v nariadení MV SR č. 161/2020.

a) Pre koho je to výzva (napr. pre tvorcov politik, zodpovedné orgány, štátnych príslušníkov tretích krajín, iné zainteresované strany)?

ÚHCP P PZ, štátni príslušníci tretích krajín, IC MV SR.

b) Prečo sa to považuje za výzvu?

Nakoľko v SR absentujú takéto prípady, nevieme posúdiť implementáciu postupov, ktoré sú zakotvené v nariadení MV SR č. 161/2020.⁸¹

- zisťovanie
- identifikácia
- ochrana

⁷⁹ Zdroj: IC MV SR

⁸⁰ §59 ods.1, tretia veta zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁸¹ Zdroj: IC MV SR.

c) Uvedte zdroj tohto tvrdenia (napr. podklady od odborníkov, prieskumy, hodnotiace správy, iné zdroje)?

Nakoľko v praxi takéto prípady absentujú, je obtiažne identifikovať výzvy a prípadné zmeny postupov alebo samotného zákona č. 404/2011 Z. z. v časti týkajúcej sa predloženia žiadosti o tolerovaný pobyt.

Popis výzvy

- *Legislatívna bariéra - absencia definície a legálnych znakov pracovného vykorisťovania*⁸²

Inšpektoráty práce pri zisťovaní a identifikácii pravdepodobných obetí obchodovania s ľuďmi vnímajú ako výzvu legislatívnu bariéru - absencia definície a legálnych znakov pracovného vykorisťovania. Medzi ďalšie výzvy patrí jazyková bariéra a nedôvera voči zástupcom štátnych orgánov zo strany cudzincov.

a) Pre koho je to výzva (napr. pre tvorcov politík, zodpovedné orgány, štátnych príslušníkov tretích krajín, iné zainteresované strany)?

Národný inšpektorát práce, Inšpektoráty práce

b) Prečo sa to považuje za výzvu?

Kontrolné orgány môžu dozorovať iba dodržiavanie predpisov, ktoré spadajú do ich kompetencií, a zistené nedostatky musia oprieť o príslušné ustanovenia právnych predpisov, aby boli zistenia relevantnými a aby na základe nich bolo možné uplatňovať postih voči zamestnávateľom, ktorí porušili povinnosti vyplývajúce z právnych predpisov.

c) Uvedte zdroj tohto tvrdenia (napr. podklady od odborníkov, prieskumy, hodnotiace správy, iné zdroje)?

Vyjadrenie Národného inšpektorátu práce.

Medzi ďalšie výzvy Národný inšpektorát práce zaradil⁸³:

- *Jazykovú bariéru a*
- *Nedôveru voči štátnym orgánom zo strany cudzincov*

- zisťovanie
- identifikácia
- ochrana

⁸² Zdroj: Žiadosť o poskytnutie podkladov na vypracovanie štúdie (emailová odpoveď NIP zo dňa 21.10.2021).

⁸³ Zdroj: Žiadosť o poskytnutie podkladov na vypracovanie štúdie (emailová odpoveď NIP zo dňa 21.10.2021).

O14b. Aké sú špecifické výzvy v niektorej z uvedených fáz, ktoré sa týkajú zraniteľných osôb alebo žiadateľov o azyl?

Do každého riadku uveďte jednu výzvu a zaškrtnite fázu na ktorú sa výzva vzťahuje.

Výzva (uveďte v poradí podľa dôležitosti alebo v chronologickom poradí)	Fáza
<p>Popis výzvy</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Využívanie služieb Programu pomoci obchodovaným osobám aj žiadateľmi o azyl, ktorí sú v starostlivosti MÚ MV SR</i> <p>V súčasnosti žiadatelia o azyl, ktorí vstúpili do programu, ostávajú v starostlivosti MÚ MV SR, nakoľko služby, ktoré im MÚ MV SR poskytuje, sa kryjú so službami poskytovanými v programe. Existujú však situácie kedy by bolo žiaduce, aby žiadatelia o azyl po vstupe do programu mali možnosť využívať aj služby programu, teda prostredníctvom mimovládneho sektora, ktorý je na ich poskytovanie zo strany MV SR zazmluvnený - toho času je to SKCH. Ide napríklad o zabezpečenie bezpečného ubytovania alebo poskytovanie právnej pomoci zameranej na práva obchodovanej osoby pre žiadateľov o azyl, ktorí nie sú ubytovaní v azylových zariadeniach.</p> <p>Odpovedzte aj na nasledujúce otázky:</p> <p>a) Pre koho je to výzva (napr. pre tvorcov politík, zodpovedné orgány, štátnych príslušníkov tretích krajín, iné zainteresované strany)?</p> <p>MÚ MV SR, IC MV SR</p> <p>b) Prečo sa to považuje za výzvu?</p> <p>Nie všetci žiadatelia o azyl sú ubytovaní v azylových zariadeniach. Žiadatelia o azyl sa môžu ubytovať aj mimo azylových zariadení, pokiaľ disponujú dostatočnými finančnými prostriedkami. V takom prípade im nie je možné poskytovať rovnakú škálu služieb, ako keby boli umiestnení v azylových zariadeniach. Z toho dôvodu by poskytovanie služieb žiadateľom o azyl, ktorí boli zároveň zaradení do programu ako obeť obchodovania s ľuďmi, mohlo byť nahradené službami z programu, ktoré sú zamerané a individualizované na potreby obchodovaných osôb.</p> <p>c) Uveďte zdroj tohto tvrdenia (napr. podklady od odborníkov, prieskumy, hodnotiace správy, iné zdroje)?</p> <p>Skúsenosti z praxe zamestnancov MÚ MV SR.</p>	<ul style="list-style-type: none">☐ zisťovanie☐ identifikácia☒ ochrana

Popis výzvy

- Posilnenie odbornej prípravy pracovníkov prvého kontaktu

Pre skvalitnenie postupov pri zisťovaní a identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi z radov MBS je potrebné zintenzívniť odbornú prípravu pracovníkov „prvého kontaktu“ (polícia, orgány SPODaSK, CDR), pripraviť štandardizované nástroje na posúdenie možného ohrozenia MBS obchodovaním s ľuďmi. Odborná príprava (zameraná nielen na teoretické a právne východiská a postupy pri práci s obeťami, jazykové znalosti, ale i na tzv. „mäkké zručnosti“, komunikačné stratégie zamerané na vytváranie dôvery, motivácie pre spoluprácu, ochoty spolupodíelať sa na odhalovaní páchateľov a pod.) a kvalifikovaní zamestnanci multidisciplinárnych odborných tímov, ktorým sa prehlbujú odborné zručnosti na prácu s obeťami obchodovania s ľuďmi prispievajú k zvýšeniu efektivity práce a odstraňovaniu nedôvery MBS v novom prostredí, čo vedie k posilneniu včasnej a primeranej identifikácie a eliminácie ohrození a ich dôsledkov.⁸⁴

Odpovedzte aj na nasledujúce otázky:

a) Pre koho je to výzva (napr. pre tvorcov politik, zodpovedné orgány, štátnych príslušníkov tretích krajín, iné zainteresované strany)?

MPSVaR, oblasť SPODaSK

b) Prečo sa to považuje za výzvu?

Odborná a špecifická príprava zamestnancov prvého kontaktu nie je v súčasných podmienkach primerane zabezpečovaná. Prehlbenie zručností identifikácie obeť obchodovania s ľuďmi je z pohľadu nastavenia ochrany, starostlivosti a konkrétnej pomoci jedným z najdôležitejších prvkov práce s obeťami. Okrem toho je potrebné zjednotiť odporúčané postupy v rámci celého referenčného rámca, zdieľať príklady dobrej praxe, a to nielen na národnej, ale i medzinárodnej úrovni.⁸⁵

c) Uvedte zdroj tohto tvrdenia (napr. podklady od odborníkov, prieskumy, hodnotiace správy, iné zdroje)?

Aplikačná prax orgánov SPODaSK a CDR.⁸⁶

- zisťovanie
- identifikácia
- ochrana

O14c. Aké sú špecifické výzvy v súvislosti s obchodníkmi s ľuďmi / zločineckými organizáciami zapojenými do obchodovania s ľuďmi, ktorí využívajú azylové konanie na iné účely ako je určené? (napríklad na dočasné umiestnenie obeť v záchytnom tábore pred ich presunom do zamýšľanej krajiny).

Do každého riadku uvedte jednu výzvu a zaškrtnite fázu na ktorú sa výzva vzťahuje.

Výzva (uvedte v poradí podľa dôležitosti alebo v chronologickom poradí)

Popis výzvy

Výzvy spojené s pôsobením zločineckých organizácií v azylovom procese nie je možné popísať, nakoľko je potrebné najprv zmapovať reálnu situáciu a vykonať následnú analýzu.

Ako už bolo uvedené vyššie, téme identifikácie obeť obchodovania s ľuďmi – cudzincov v rôznych životných situáciách z hľadiska ich zdržiavania sa na území SR je potrebné venovať pozornosť a situáciu zanalyzovať. Ide o prierezovú multidisciplinárnu úlohu⁸⁷.

⁸⁷ Zdroj: IC MV SR.

Odpovedzte aj na nasledujúce otázky:

a) Pre koho je to výzva (napr. pre tvorcov politik, zodpovedné orgány, štátnych príslušníkov tretích krajín, iné zainteresované strany)? Nevzťahuje sa.

b) Prečo sa to považuje za výzvu? Nevzťahuje sa.

c) Uvedte zdroj tohto tvrdenia (napr. podklady od odborníkov, prieskumy, hodnotiace správy, iné zdroje)? Nevzťahuje sa.

O15. Aké sú dôsledky pandémie COVID-19 na zisťovanie, identifikáciu a ochranu (predpokladaných) obetí?

V súvislosti s odhaľovaním obetí obchodovania s ľuďmi sa z dôvodu protipandemických opatrení znížil v roku 2020 počet vykonaných súčinnostných kontrol podnikateľských subjektov oproti r. 2019 o viac ako polovicu. Z pohľadu identifikácie dochádzalo k časovému posunom a predĺžovaniu lehôt v činnosti OČTK. V oblasti poskytovania pomoci a služieb obetiam obchodovania s ľuďmi dochádzalo vplyvom pandémie COVID-19 najčastejšie k zložitejšiemu a časovo náročnejšiemu zabezpečovaniu asistovaných dobrovoľných návratov.⁸⁸

O16. Aké nové spôsoby a/alebo trendy v obchodovaní s ľuďmi sa objavili v dôsledku pandémie COVID-19?

Vplyvom pandémie sa zmenil modus operandi páchatel'ov, ktorí podľa viacerých indícií presunuli svoje nelegálne aktivity do online priestoru. Podľa správy⁸⁹ publikovanej EUROPOLOm zaznamenali členské štáty EÚ v prvých mesiacoch pandémie COVID – 19 nárast počtu blokováných pokusov o prístup na webové stránky obsahujúce materiály so sexuálnym zneužívaním detí. Podľa týchto informácií, výstupov medzinárodných konferencií a stretnutí národných spravodajcov na úrovni EÚ sa sexuálne vykorisťovanie presunulo do online priestoru, a to už od fázy náboru. K samotnému vykorisťovaniu dochádza prostredníctvom online komunikačných aplikácií, resp. prostredníctvom využitia stránok rôznych sociálnych médií. Z dôvodu protipandemických opatrení predpokladáme, že sa ešte viac zvýšil tlak na obe sexuálneho vykorisťovania.

O17. Ako váš členský štát upravil svoje politiky a postupy v súvislosti s výzvami, ktoré priniesla so sebou pandémia COVID-19?

V súvislosti s pandemiou COVID-19 SR neupravovala žiadne politiky vo vzťahu k obetiam obchodovania s ľuďmi z radov štátnych príslušníkov tretích krajín. Napriek tomu boli prijaté viaceré opatrenia na úrovni vlády SR, zmyslom ktorých je ochrana zdravia všetkých obyvateľov na území SR. Preto bolo zabezpečené testovanie a karanténa pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú v azylovom konaní alebo tých, ktorí majú neoprávnený pobyt na území SR. Zároveň majú všetky osoby s legálnym pobytom na území SR od 14.06.2021 nárok na bezplatné očkovanie proti ochoreniu COVID-19. Výnimkou sú cudzinci s neoprávneným pobytom na území SR, ktorí nemajú nárok na bezplatné očkovanie (pokiaľ nevstúpia do konania o azyl)⁹⁰.

O18. Pokiaľ ide o uvedené výzvy, má váš členský štát konkrétne plány alebo návrhy na ich riešenie?

IC MV SR realizovalo v nedávnej minulosti sériu školení zamestnancov MÚ MV SR a Slovenskej humanitnej rady s cieľom zlepšiť identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi medzi žiadateľmi o azyl. Na základe diskusie počas školení bola IC MV SR identifikovaná potreba analyzovať súčasnú situáciu v oblasti identifikácie, ako

⁸⁵ Zdroj: Žiadosť o poskytnutie podkladov na vypracovanie štúdie (emailová odpoveď MPSVaR zo dňa 21.10.2021)

⁸⁶ Zdroj: Žiadosť o poskytnutie podkladov na vypracovanie štúdie (emailová odpoveď MPSVaR zo dňa 21.10.2021)

⁸⁷ Zdroj: IC MV SR.

⁸⁸ Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi za rok 2020. Dostupné na:

<https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

⁸⁹ EXPLOITING ISOLATION: Offenders and victims of online child sexual abuse during the COVID-19 pandemic.

Dostupné na: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/exploiting-isolation-offenders-and-victims-of-online-child-sexual-abuse-during-covid-19-pandemic>

⁹⁰ <https://www.health.gov.sk/Clanok?ockovanie-proti-ochoreniu-covid-19>

aj v oblasti pomoci a podpory, a následne v spolupráci s relevantnými subjektmi hľadať riešenia zamerané na zlepšenie zisťovania obetí obchodovania s ľuďmi medzi štátnymi príslušníkmi tretích krajín.

V súčasnosti sa tiež realizuje v súlade s Akčným plánom boja proti obchodovaniu s ľuďmi úloha č. 17: "Zadefinovanie hranice medzi obchodovaním s ľuďmi za účelom nútenej práce a zlými pracovnými podmienkami" s termínom plnenia koniec roka 2023.⁹¹ Cieľom tejto úlohy je analýza prípadov obchodovania s ľuďmi za účelom nútenej práce a porušovania ustanovení Zákonníka práce v súvislosti so zlými pracovnými podmienkami na určenie hranice medzi týmito fenoménmi. Úloha bude plnená v spolupráci s viacerými subjektmi. Vzhľadom na nízky počet identifikovaných zahraničných obetí bude vhodné, aby sa v manuáli pre kontrolné orgány, ktorý bude v rámci plnenia predmetnej úlohy spracovaný, venoval priestor aj situácii štátnych príslušníkov tretích krajín s povolením legálne pracovať na území SR.

SR sa tiež snaží o plnenie odporúčaní GRETA, kde vo vzťahu k štátnym príslušníkom tretích krajín navrhuje novelizovať zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch. Predmetná novelizácia by sa mala uskutočniť v roku 2022 a jej cieľom má byť netrestanie obetí obchodovania s ľuďmi pre priestupky, ktoré spáchali v priamej súvislosti s tým, že bol na nich spáchaný trestný čin obchodovania s ľuďmi.

O19. Vzhľadom na možné nové trendy a vývoj očakáva váš členský štát v blízkej budúcnosti nejaké nové výzvy?

Áno Nie

Ak áno, uveďte bližšie informácie.

Súčasná pandémia COVID-19 predstavuje jednu z najakútnejších výziev boja proti obchodovaniu s ľuďmi. V budúcnosti očakávame tiež nárast vykorisťovania v online priestore. Ako reakciu orgánov presadzovania práva možno očakávať zvýšený dopyt po expertoch zaoberajúcich sa online technológiami a odhaľovaním trestnej činnosti v online priestore, a to aj z dôvodu zadovážovania dôkazov⁹².

O20. Aké osvedčené postupy v súvislosti so i) zisťovaním, ii) identifikáciou a iii) ochranou (predpokladaných) obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, existujú vo vašom členskom štáte?

Do každého riadku uveďte jednu osvedčenú prax a zaškrtnite fázu na ktorú sa vzťahuje.

Osvedčené postupy (uveďte v poradí podľa dôležitosti alebo v chronologickom poradí)	Fáza

⁹¹ Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023. Dostupné na:

<https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

⁹² Zdroj: IC MVSR.

Popis osvedčenej praxe

- zisťovanie
- identifikácia
- ochrana

V roku 2015 sa sformovala pracovná skupina, ktorá zasadá pravidelne za účelom riešenia aktuálnych problémov v poskytovaní starostlivosti obetiam, ktorej sa zúčastňujú zástupcovia z Ministerstva vnútra SR (konkrétne zástupcovia z NJBPNM a IC MV SR) a ďalších ministerstiev podľa potreby a zástupcovia mimovládneho sektoru zabezpečujúci poskytovanie starostlivosti obetiam a asistované dobrovoľné návraty obetiam. Uvedená skupina sa stretáva pravidelne v trojmesačných intervaloch.⁹³

Odpovedzte aj na nasledujúce otázky:

a) Kto považuje takéto opatrenie za osvedčený postup (napr. tvorcovia politik, zodpovedné orgány, štátni príslušníci tretích krajín, iné zainteresované subjekty)?

SKCH, Gestor programu – IC MV SR, NJBPNM

b) Prečo je toto opatrenie považované za osvedčený postup?

Táto pracovná skupina je výbornou platformou pre riešenie aktuálnych problémov v poskytovaní starostlivosti obetiam, výmenu informácií a plánovania ďalších postupov.

c) Uvedte zdroj tohto tvrdenia (napr. podklady od odborníkov, prieskumy, hodnotiace správy, iné zdroje)?

Osvedčená prax vyplýva z aplikačnej praxe jednotlivých aktérov a zo záverov stretnutí realizovaných na expertnej úrovni každé 3 mesiace.

⁹³ Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>

Osvedčené postupy (uvedte v poradí podľa dôležitosti alebo v chronologickom poradí)	Fáza
<p>Popis osvedčenej praxe</p> <p>Ďalším príkladom dobrej praxe je povinnosť OČTK, ktorý vykonáva s obeťou úkony trestného konania pre trestný čin obchodovania s ľuďmi, v dostatočnom predstihu informovať o tejto skutočnosti dodávateľa služby programu. To znamená, že pokiaľ sa obeť rozhodne spolupracovať s OČTK a sú s ňou vykonávané úkony v trestnom konaní, pred prvým úkonom vyšetrovateľ v zmysle nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 161/2020¹ zabezpečí, aby bola obeť priamo MVO informovaná o programe, aby jej bola zabezpečená čo najväčšia podpora vrátane právneho poradenstva. Každá služba v rámci programu je obeti trpezlivo vysvetlená a vykonáva sa len po udelenom súhlase obete.</p> <p>Možnosť priameho kontaktu pracovníka mimovládnej organizácie, ktorá zabezpečuje program s predpokladanou obeťou, je veľmi dôležitá. MVO vie lepšie vysvetliť predpokladanej obeti obchodovania s ľuďmi výhody programu a presvedčiť ju, aby obeť nemala strach a obavy do neho vstúpiť. Zároveň ju dokážu lepšie motivovať k spolupráci s OČTK.</p> <p>Odpovedzte aj na nasledujúce otázky:</p> <p>a) Kto považuje takéto opatrenie za osvedčený postup (napr. tvorcovia politík, zodpovedné orgány, štátni príslušníci tretích krajín, iné zainteresované subjekty)?</p> <p>SKCH, Gestor programu – IC MV SR, NJBPNM</p> <p>b) Prečo je toto opatrenie považované za osvedčený postup?</p> <p>Týmto postupmi je zabezpečená lepšia ochrana a presadzovanie práv obete. Zároveň je možné poskytnúť takejto osobe široké portfólio služieb, ktoré program obsahuje. V neposlednom rade sa týmto zvyšuje šanca objasnenia trestného činu a možnosti na odškodnenie obete.</p> <p>c) Uvedte zdroj tohto tvrdenia (napr. podklady od odborníkov, prieskumy, hodnotiace správy, iné zdroje)?</p> <p>Osvedčená prax vyplýva z aplikačnej praxe jednotlivých aktérov a zo záverov stretnutí realizovaných na expertnej úrovni každé 3 mesiace.</p>	☐ zisťovanie ☒ identifikácia ☒ ochrana